

Lezen en schrijven op het web

EEN INVENTARISATIE VAN ONLINE LEES- EN SCHRIJFPLATFORMS

Marchje Kramer, Jacqueline Evers-Vermeul & Niels Bakker

o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Lezen

STICHTING LEZEN

Lezen en schrijven op het web

Een inventarisatie van
online lees- en schrijfplatforms

Colofon

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
020 – 623 05 66
www.lezen.nl
info@lezen.nl

Auteurs

Marchje Kramer
Jacqueline Evers-Vermeul (Universiteit Utrecht)
Niels Bakker (Stichting Lezen)

Vormgeving cover

Lijn 1 Haarlem, Ramona Dales

Citeren als: Stichting Lezen (2020). *Lezen en schrijven op het web: Een inventarisatie van online lees- en schrijffplatforms*. Amsterdam: Stichting Lezen.

© 2020, Stichting Lezen

Inhoud

Voorwoord.....	1
Samenvatting.....	3
1 Inleiding	5
2 Ontlezing, of toch niet?	7
2.1 Belang van lezen.....	7
2.2 Een verschuiving van papier naar digitale media.....	8
3 Online lezen en schrijven binnen platforms	9
4 Online platforms en leesmotivatie.....	10
5 Methode.....	13
5.1 Materiaalselectie.....	13
5.2 Materiaalanalyse	13
6 Analyse.....	16
6.1 Resultaten functie-indeling platforms.....	16
6.2 Resultaten algemene analyse.....	18
6.3 Resultaten specifieke analyse	20
7 Conclusie	30
8 Discussie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	32
Literatuurlijst	34
Bijlage 1 Overzicht van online platforms per hoofdfunctie.....	38
Bijlage 2 Model voor de algemene analyse van platforms.....	50
Bijlage 3 Model voor analyse van platforms in termen van motivatie.....	51

Voorwoord

DyreMimmi, Picadilly Circus, Mademoisellelentry en Redfirestar: het zouden namen kunnen zijn van circusartiesten die aan de trapeze hangen, een clownsneus opzetten of een leeuw proberen te temmen. In zekere zin zijn het dit ook, alleen goochelen deze artiesten met geschreven woorden in een digitale omgeving. Ze timmeren aan de weg als auteur op *Wattpad*, het online platform voor het maken, lezen, delen en becommentariëren van geschreven verhalen.

Platforms als *Wattpad* schieten de laatste jaren nationaal en internationaal als paddenstoelen uit de grond. Ze bieden lezers en schrijvers de mogelijkheid om zelfgeschreven verhalen te publiceren, leeservaringen uit te wisselen, romans te waarderen met cijfers en sterren, leeswedstrijden te organiseren en deel te nemen aan online leesclubs. Hiermee geven ze een nieuwe invulling aan sociale en verbindende activiteiten rondom lezen en boeken.

Dit maakt de online platforms een uitermate interessante innovatie voor leesbevorderaars. Om deze reden wilden Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek het hedendaagse landschap in kaart brengen. Hoeveel platforms zijn er beschikbaar? In welke categorieën laten ze zich indelen? Op welke behoeften spelen ze in? Wie maken er gebruik van?

Het onderzoek naar online platforms omvat twee publicaties. In deze rapportage vindt u een inventarisatie van online platforms, op basis van de mogelijkheden die ze bieden, de doelgroepen die ze willen bedienen en de behoeften die ze trachten te vervullen. Bij de Koninklijke Bibliotheek is een meting gepubliceerd van het bereik van de platforms (GfK en Koninklijke Bibliotheek, 2019).

Recente studies naar het leesgedrag door het Sociaal en Cultureel Planbureau en de Stichting Marktonderzoek Boekenvak besteden nog maar mondjesmaat aandacht aan online platforms. Door de platforms en hun gebruikers beter in kaart te brengen, krijgt ook de maatschappelijke discussie over de ontlezing een nieuwe invalshoek. De artiesten die goochelen met het geschreven woord behoren namelijk niet zelden tot de nieuwe, opgroeiende generaties, wat de opkomst van online leesplatforms des te interessanter maakt.

Gerlien van Dalen,
Directeur-bestuurder Stichting Lezen

Samenvatting

In de afgelopen zestig jaar zijn Nederlanders steeds minder vrije tijd aan het lezen van boeken gaan besteden. Vooral onder jongeren is de daling van de leestijd fors, wat als zorgwekkende ontwikkeling gezien wordt. Frequent lezen versterkt namelijk niet alleen de taalvaardigheid, maar ook andere, sociaal-emotionele vaardigheden. De afname van leesmotivatie en leesfrequentie gaat gepaard met een toename in het gebruik van digitale media. Daarmee lijkt er een verschuiving op te treden van lezen van papier naar digitaal lezen en naar talige, geletterde activiteiten binnen het digitale domein.

Een van de nieuwe manieren waarop lezers met elkaar in contact kunnen komen, is via online lees- en schrijfplatforms. Deze bieden lezers de mogelijkheid om online boeken te lezen, te schrijven en hun leeservaringen en adviezen te delen met medegebruikers. Mogelijk kunnen deze platforms bijdragen aan het vergroten van het leesplezier en de leesmotivatie van jongeren.

In dit onderzoek is eerst middels een *algemene corpusanalyse* in kaart gebracht wat de functionaliteiten en gebruikersmogelijkheden van dergelijke online platforms zijn. Er is een lijst van 74 platforms gecreëerd, verdeeld over 3 categorieën. Per platform is aangegeven of dit zich voornamelijk richt op 1) 'verkoop of toegang' van producten, 2) de 'aanbeveling' van producten of 3) eerder een 'sociale' behoefte bevredigt. Het merendeel blijkt een combinatie van functies te vervullen. De platforms zijn actueel en kennen verscheidene financieringsmodellen. Platforms die inkomsten genereren door lidmaatschapskosten en advertenties komen het meeste voor. In andere gevallen komen betalingsportals pas in zicht wanneer gebruikers aanvullende mogelijkheden willen benutten. De voertaal van de websites (Nederlands en/of Engels) verschilt, maar de meeste platforms zijn Engelstalig.

Vervolgens is er een *specifieke corpusanalyse* uitgevoerd op een selectie van zes platforms. Via deze analyse hebben we onderzocht hoe de drie componenten van motivatie – betrokkenheid, competentie en autonomie – zijn geïmplementeerd in de online lees- en schrijfplatforms *Boekmeter*, *hebban*, *Movellas*, *FanFiction*, *Sweek* en *Wattpad*. Deze psychologische basisbehoeften zijn voor leesmotivatie essentieel.

De motivatiecomponenten 'betrokkenheid', 'competentie' en 'autonomie' blijken op verschillende manieren geïmplementeerd binnen de platforms. Zo krijgt 'betrokkenheid' voornamelijk vorm in de vele interactiemogelijkheden met medegebruikers, via forums en community's, maar ook door een-op-eencontact. Gebruikers kunnen een gevoel van competentie ervaren als zij op platforms elkaars werk kunnen waarderen, (gepersonaliseerde) feedback kunnen ontvangen, of het boeken- of verhalenaanbod kunnen filteren op basis van leestijd, lengte en geschiktheid per doelgroep. Gebruikers van de platforms krijgen op meerdere vlakken gelegenheid om autonoom te handelen. Ze kunnen bijvoorbeeld hun persoonlijke profielpagina invullen en personaliseren, informatie zoeken op basis van eigen voorkeuren, en ze hebben in de meeste gevallen ook volledige toegang tot die gegevens. Tevens kunnen ze het rapporteren als (andermans) bijdrage niet voldoet aan de richtlijnen.

De drie motivatiecomponenten zijn dus ruimschoots verwerkt in de verschillende platformmogelijkheden. Daarmee is aan een belangrijke voorwaarde voldaan om online lees- en schrijfplatforms in te zetten als middel om het leesplezier en de leesmotivatie van jongeren te bevorderen.

1 Inleiding

Er komt een leerlinge de klas binnen, veel te laat, met een telefoon in haar hand. De docent reageert geagiteerd en zegt: “Doe die telefoon nou eens uit en lees eens een boek!”, waarop het meisje antwoordt: “Maar mevrouw, ik ben nu een boek aan het *schrijven!*”

Leesbevorderaars, beleidsmedewerkers en docenten zijn vaak wel op de hoogte van het feit *dat* er online veel mogelijk is op het gebied van lezen en schrijven, maar zijn vaak onwetend over *wat* dan precies. Deze anekdote van een docent, over haar eerste kennismaking met *Wattpad*, illustreert dit. *Wattpad* is een van de online schrijfplatforms die in dit onderzoek onder de loep zijn genomen.

Hoewel jongeren de afgelopen decennia steeds minder zijn gaan lezen in hun vrije tijd (Wennekers, Huysmans &, De Haan, 2018), zijn er ook veel nieuwe technologieën en online mogelijkheden ontstaan die jongeren mogelijk stimuleren om (weer) te gaan lezen. Een van deze mogelijkheden zijn online lees- en schrijfplatforms, zoals *Wattpad*. Deze platforms bieden gebruikers de kans op elk moment te lezen, te schrijven en hun leeservaringen en boekentips te delen.

Stichting Lezen wil graag meer inzicht verkrijgen in de invulling van en de belangstelling voor online platforms (Bakker & Kwant, 2018). De nieuwe vormen van lezen en schrijven binnen deze platforms vallen tot nu toe namelijk goeddeels buiten het bereik van recente onderzoeken naar leesgedrag, die worden uitgevoerd door het Sociaal en Cultureel Planbureau (zie bijvoorbeeld Wennekers et al., 2018) en de Stichting Marktonderzoek Boekenvak (onder andere de boekenbranchemetingen van KvB Boekwerk & GfK: Peters & Van Strien, 2018; Witte, Van Strien, & Akkerman, 2017).

Om te onderzoeken of en hoe online platforms kunnen bijdragen aan het leesplezier van jongeren, is gekeken hoe de online platforms inspelen op leesmotivatie. Wanneer meer inzichtelijk is hoe verschillende motivatiecomponenten zijn geïmplementeerd in online lees- en schrijfplatforms, kan er een theoretisch onderbouwde voorspelling worden gedaan over het potentieel van dergelijke platforms bij het bevorderen van leesmotivatie.

In dit rapport schetsen we eerst een theoretisch kader over ontleding, en de verschuiving van de interesse in lezen van papier naar de interesse in online lezen (hoofdstuk 2). Daarnaast staan we specifiek stil bij de opkomst van online platforms (hoofdstuk 3) en de rol die leesmotivatie daarbij zou kunnen spelen (hoofdstuk 4). Vervolgens bespreken we in hoofdstuk 5 de aanpak van dit onderzoek. In hoofdstuk 6 vermelden we de resultaten van zowel de algemene analyse van de online platforms als die van de specifieke corpusanalyse in termen van de motivatiecomponenten betrokkenheid, competentie en autonomie. Daarop volgen een conclusie in hoofdstuk 7 en een discussie van de bevindingen in hoofdstuk 8.

2 Ontlezing, of toch niet?

Het afgelopen decennium zijn Nederlanders steeds minder vrije tijd aan het lezen van boeken gaan besteden (Wennekers et al., 2018). Deze dalende leestijd van boeken wordt vaak aangeduid met de term 'ontlezing'. Ondanks dat 54% van de Nederlandse ouders (voor)lezen als een vanzelfsprekend onderdeel van de opvoeding ziet, neemt de nieuwe generatie dit leesenthousiasme niet altijd over (Witte et al., 2017). Uit onderzoek van Wennekers et al. (2018) komt namelijk naar voren dat elke nieuwe generatie sinds 2013 (nog) minder boeken leest dan de voorgaande generatie. De daling van de leestijd onder jongeren is fors. Dertien- tot negentienjarigen besteedden in 2018 dagelijks nog maar veertien minuten per dag aan lezen, bijna 40% minder dan vijf jaar eerder (Schaper, Wennekers & De Haan, 2019). Ook lezen kinderen minder vaak boeken in hun vrije tijd als ze ouder worden: van de zevenjarigen leest 68% dagelijks een boek in de vrije tijd; aan het eind van de basisschool, op twaalfjarige leeftijd, is dat met de helft gedaald (naar 35%) (Huysmans, 2013).

Ouderen hebben een sterkere affiniteit met gedrukte media en de rol van lezen in de algemene vorming ('bildung') dan de jongere generaties, die opgroeien met een bredere waaier aan media. Vanaf hun zevende levensjaar neemt het gebruik van internet, sociale media en videogames toe (Huysmans, 2013). Naarmate kinderen ouder worden, gaan ze niet alleen minder lezen, ook het leesplezier neemt af. Waar acht op de tien basisscholieren lezen nog leuk vinden, loopt dit aantal terug tot ruim de helft bij middelbare scholieren (DUO Onderwijsonderzoek, 2017). Nederlandse middelbare scholieren behoren wereldwijd tot de minst gemotiveerde lezers. Op het onderdeel leeshouding van het PISA-onderzoek staan Nederlandse vijftienjarigen helemaal onderaan de ranglijst (Gubbels, Van Langen, Maassen, & Meelissen, 2019).¹

2.1 Belang van lezen

De ontlezing onder jongeren is zorgwekkend. Jongeren die vaak voor hun plezier lezen, zijn namelijk over het algemeen ook leesvaardiger, zo blijkt uit een meta-analyse van 32 studies (Petscher, 2010). Deze leesvaardigheid heeft vervolgens een positieve uitwerking op de verdere leesontwikkeling van jongeren. Vaak wordt gesproken over een positieve spiraal (zie figuur 1): wanneer iemand meer leest, versterkt dat de leesvaardigheid, wat ervoor kan zorgen dat het leesplezier toeneemt en iemand weer meer gaat lezen in de vrije tijd (Mol & Bus, 2011).

Naast het praktische voordeel van een goede leesvaardigheid is lezen een persoonlijke verrijking: het verbreedt de kennis over de wereld (Segers, 2017) en stimuleert de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden. Zo helpt het lezen van fictie en het daarbij zich inleven in de verhaalpersonages ook om je in het dagelijks leven in te leven in andere mensen (Mangen & Kuiken, 2014; Mar, 2009; 2011; Mar et al., 2006). Leesfrequentie is een voorspeller voor sociale vaardigheden (Mumper & Gerrig, 2017). Lezers die

---

¹ PISA is een internationaal onderzoek naar de leesvaardigheid van vijftienjarigen. In dit onderzoek worden onder andere leesvaardigheid en leeshouding gemeten. Voor dit laatste onderdeel zijn bijvoorbeeld stellingen opgenomen als 'lezen is een van mijn favoriete hobby's' en 'lezen vind ik tijdverspilling'.

regelmatig in hun vrije tijd lezen, zijn taalvaardiger en kunnen zelfs succesvoller zijn op school dan minder fervente lezers.

De voordelen van lezen zijn ook cruciaal op macroniveau voor Nederland als kennis- en informatie-economie. Volgens Willms en Murray (2007) bestaat er een positief verband tussen de geletterdheidsscores van een land en de groei van het bruto nationaal product op de lange termijn. Voor vaardige lezers is het makkelijker om een baan te vinden, met daarbij betere uitzichten op een succesvolle loopbaan en een hoger inkomen (National Endowment for the Arts, 2007). Dat is voor laaggeletterden moeilijker, omdat ze niet voldoende leesvaardig zijn en omdat hun digitale vaardigheden ook minder zijn ontwikkeld (De Greef, Segers, & Nijhuis, 2014).

2.2 Een verschuiving van papier naar digitale media

Naast ontleding is er tegelijkertijd een andere ontwikkeling gaande, namelijk die van de toename in de populariteit van digitale media. De afname van de leestijd en leesfrequentie vanaf het zevende levensjaar gaat gepaard met een toename in het gebruik van digitale apparaten, zoals de computer, tablet en smartphone. Waar de activiteit 'boek lezen' afneemt in de leeftijd van zeven tot vijftien jaar, neemt de belangstelling voor 'computeren, internetten en chatten' juist toe (Huysmans, 2013). Ook uit onderzoek naar mediagebruik in de vrije én schoolse tijd onder tien- tot achttienjarigen is gebleken dat kinderen en jongeren van alle beschikbare media het minst vaak een boek lezen (Monitor Jeugd en Media, 2017). Waar voorheen voornamelijk het lezen van papier de norm was, kan de huidige generatie nu ook op andere manieren lezen. Zo bezien is het beeld van ontleding iets genuanceerder en is de voorkeur van kinderen en jongeren 'slechts' verschoven van boeken naar online schermmedia om informatie te verzamelen en mee te kunnen communiceren (DUO Onderwijsonderzoek, 2017).

Volgens leesbevorderaars zou de verwevenheid van digitale media in het leven van jongeren een uitkomst kunnen bieden om hen (weer) te motiveren om te lezen. Leesbevorderaars denken dat digitale media bij (jonge) lezers interesse voor boeken kunnen wekken (Bakker, 2013). Jongeren kunnen bijvoorbeeld enthousiast worden gemaakt door de nieuwheid van een medium, ook wel 'Anfangsbegeisterung' (beginnersenthousiasme) genoemd (Ehmig, Reuter, & Menke, 2011). De eerste resultaten van internationaal onderzoek naar digitale leesbevordering zijn bemoedigend: e-readers en tablets stimuleren kinderen, met name jongens, tot het lezen van boeken (Ehmig et al., 2011; Miranda, Williams-Rossi, Johnson, & McKenzie, 2011). Ook minder gemotiveerde lezers voelen zich gestimuleerd om te gaan lezen wanneer zij met digitale media in aanraking worden gebracht (Bakker, 2013; 2015; Miranda et al., 2011; Tveit & Mangen, 2014).

3 Online lezen en schrijven binnen platforms

Naast de ontleding bij kinderen en jongeren en de toename in het gebruik van digitale media, valt tegelijkertijd op dat lezers op steeds meer verschillende digitale manieren met elkaar in contact kunnen komen (Jessen, 2016). Onder de nieuwe varianten zijn online lees- en schrijfplatforms, zoals *Goodreads* of *hebban*. Uit een recente boekenbranchemeting (Peters & Van Strien, 2018) blijkt dat vooral jongeren tussen de 16 en 18 jaar gebruikmaken van online platforms. De respondenten (tussen de 12 en 25 jaar) hebben hierbij voorkeur voor de platforms *scholieren.com* (25%), *bibliotheek.nl* (20%) en *Wattpad* (8%).

De term ‘online platform’ dient binnen dit onderzoek als koepelterm voor websites die de mogelijkheid bieden tot informatie-uitwisseling tussen gebruikers (Kaplan & Haenlein, 2010, p. 60). Binnen deze platforms gaat het om samenwerking tussen individuen die samen waarde creëren, waarvan de totstandkoming van *Wikipedia* een voorbeeld is. Dit gebeurt binnen een *online community*, ook wel ‘virtuele gemeenschap’, twee weinig gedefinieerde en getheoretiseerde concepten (Baym, 2000, p. 3). In het boek van de Amerikaanse onderzoeker Howard Rheingold (1993) worden de termen *virtual community* en *online community* voor het eerst genoemd (Jessen, 2016). Hoewel Rheingold aangeeft dat er niet één definitie is die de term *online community* omschrijft, vermeldt hij wel een aantal kenmerken. Een online community kenmerkt zich door *reciprocity* (wederkerigheid) en *attachment* (hechting) (Rheingold, 2000, p. 366). Leden doen iets voor elkaar in het vertrouwen dat ze daar later iets voor terugkrijgen (*reciprocity*) en zetten zich tegelijkertijd in voor de online gemeenschap, omdat ze zich daarbij betrokken voelen (*attachment*). De online community zelf is niet in een paar woorden of als één groep te definiëren, vanwege de vele verschillende identiteiten, kenmerken en verbindingen die binnen een dergelijke gevarieerde groep kunnen ontstaan (Baym, 2000, p. 189).

Rheingold (2000, p. 345) onderscheidt drie soorten online community's: 1) *communities of interest*, 2) *branding communities* en 3) *social communities*. Bij de eerste groep is de gemeenschappelijke noemer van de leden een interessegebied, zoals boeken. Een *branding community* is meestal door een bedrijf opgezet rondom een speciaal merk. Bij de derde gemeenschap draait het om het netwerk van sociale contacten van een persoon of bedrijf (Jessen, 2016). Aangezien het bij online lees- en schrijfplatforms vooral draait om de verbinding via een gedeelde interesse, lijken ze vooral *communities of interest* te faciliteren. Toch kunnen online platforms ook aansluiten op de categorie *social communities* doordat ze inspelen op sociale interactie en netwerkuitbreiding. Tegelijkertijd zetten online platforms bepaalde merken of producten op de kaart, zoals de gepubliceerde en gepromote schrijfproducten van gebruikers zelf. Doordat online platforms meerdere functies vervullen, lijkt de categorisering daarvan eerder fluïde te zijn. Om de functionaliteiten van de online platforms te begrijpen en de eerste kenmerken en categorieën daarvan in kaart te brengen, zijn deze platforms in dit onderzoek nader bekeken. Dit brengt ons bij de eerste onderzoeksvraag: *Welke functionaliteiten en gebruikersmogelijkheden bieden de verscheidene online lees- en schrijfplatforms?*

4 Online platforms en leesmotivatie

Online platforms bieden lezers de mogelijkheid om online boeken te lezen, te schrijven en hun leeservaringen en adviezen te delen met medegebruikers binnen de online community's. Vanwege hun toegankelijke, laagdrempelige insteek is het goed denkbaar dat online lees- en schrijfplatforms goed aansluiten bij de belevingswereld van (jonge) lezers, waardoor ze kunnen bijdragen aan het bevorderen van het leesplezier en de leesmotivatie van jongeren. Lezen en schrijven worden hierbij gezien als 2 vaardigheden die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Volgens Fitzgerald en Shanahan (2000) komen lezen en schrijven namelijk voort uit vergelijkbare cognitieve processen: voor beide vaardigheden zijn dezelfde kennisbronnen nodig, te weten domeinkennis, metakennis over geschreven taal, procedurele kennis en pragmatische kennis van teksten (zie ook Evers-Vermeul, 2019). Het schrijven van teksten na het lezen heeft blijkens een meta-analyse van 95 studies bovendien een positief effect op het tekstbegrip (Graham & Hebert, 2011).

Wezenlijk voor het versterken van de leesvaardigheid en het bevorderen van lezen is motivatie; leesmotivatie is een veelgenoemde factor die van invloed is op leesgedrag (Becker, McElvany, & Kortenbruck, 2010; Schaffner, Schiefele, & Ulferts, 2013; Wigfield, 1997; Wigfield, Gladstone, & Turci, 2016). De term 'motivatie' is breed, maar kan op verschillende, domeinspecifieke manieren worden gedefinieerd, afhankelijk van het vakgebied (Cornelissen, 2014). In het domein 'lezen' verwijst 'leesmotivatie' vooral naar het 'bewogen voelen tot lezen' (Ryan & Deci, 2000, p. 54). Binnen de zelfdeterminatietheorie (Deci & Ryan, 1985; Ryan & Deci, 2000) wordt er onderscheid gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke (lees)motivatie. Extrinsieke motivatie is de motivatie door factoren van buitenaf, bijvoorbeeld als een taak een bepaalde uitkomst heeft, zoals een beloning in de vorm van een cijfer. Bij intrinsieke motivatie, die vanuit de persoon zelf komt, worden drie aspecten onderscheiden, die aansluiten bij drie psychologische basisbehoeften: *autonomie*, *competentie* en *verbondenheid* (met de leraar, medeleerlingen of andere lezers).

Het gevoel van autonomie is van belang voor de leesmotivatie (Gambrell, 2011; Guthrie & Wigfield, 1997; De Naeghel, 2013; Ryan & Deci, 2000, Van Steensel et al., 2016; Turner & Paris, 1995). Toegepast op lezen heeft autonomie onder andere te maken met de vrijheid in de keuze van boeken en van het moment van lezen (Ryan & Deci, 2000). Lezers ervaren 'psychologische vrijheid'; ze zijn vrij in hun handelen, denken en voelen (Vansteenkiste, 2012; Vansteenkiste & Soenens, 2015; Vansteenkiste, Verstuyf, Soenens, & Neyrinck, 2010).

Dankzij de online platforms kunnen lezers op elk moment van de dag en op iedere plek online zelf een verhaal schrijven, delen of lezen. Tegelijkertijd kunnen medegebruikers van die platforms deze verhalen lezen en er direct op reageren. Dit sluit aan op het tweede motiverende aspect: relationele verbondenheid, die vorm kan krijgen via sociale interactie (Gambrell, 2011; Ryan & Deci, 2000; Turner & Paris, 1995). Sociale interactie toegepast op lezen houdt in dat jongeren bijvoorbeeld samen lezen, samenwerken of met elkaar of andere praten over gelezen teksten. Sociale interactie kan de nieuwsgierigheid en een gevoel van verbondenheid vergroten (Turner & Paris, 1995). Hierbij is de

ervaring van een warme, hechte, authentieke band met anderen van belang (Ryan & Deci, 2000). Binnen online platforms zou interactie met medegebruikers kunnen zorgen voor verbinding.

Bij het derde aspect, *competentie*, is het van belang dat lezers het gevoel hebben dat zij een activiteit goed kunnen uitvoeren en de gewenste doelen kunnen bereiken, waarbij ze hun vaardigheden benutten en ontplooiën (Hidi & Boscolo, 2006; Vansteenkiste, 2012; Vansteenkiste & Soenens, 2015; Vansteenkiste et al., 2010). Inzetten op het gevoel van competentie kan het zelfvertrouwen en leesplezier van jongeren vergroten (De Naeghel, 2013; Van Steensel et al., 2016; Wigfield, 1997). De vrijheid binnen platforms om in eigen tempo teksten te creëren en te lezen, zou bij gebruikers kunnen bijdragen aan het gevoel van competentie.

Voor fysieke community's geldt dat sociale interactie de voornaamste reden is om lid te worden. Lezers begrijpen boeken beter wanneer ze deze kunnen bespreken dan wanneer de verhalen slechts individueel worden gelezen (Hartley, 2002; Van Herten, 2015a; Smith, 1996). In het proefschrift van Van Herten (2015b) komt naar voren dat lezers vooral lid worden van een leesclub omdat ze de behoefte voelen hun leeservaringen te delen en tot nieuwe inzichten te komen. Het samenkomen met andere lezers zorgt ervoor dat lezers boeken gaan lezen die ze in eerste instantie zelf niet zouden uitkiezen. Dit zou ook de reden kunnen zijn waarom leden zich aansluiten bij een online gemeenschap. Jessen (2016) bevestigt in haar masterscriptie over het lezersplatform *hebban* inderdaad dat lezers zich aansluiten bij deze online community vanwege deze gemeenschappelijke sociale behoefte om nieuwe inzichten op te doen en ervaringen uit te wisselen. Binnen *hebban* gebeurt dit onder andere door middel van tiplijsten met boeken die een hoge waardering krijgen van *hebban*-leden.

Hoewel de verwachting is dat verwevenheid van lezen en digitale media leerlingen motiveert om meer te gaan lezen, is er nog weinig bekend over de invloed van nieuwe, online mogelijkheden, zoals online platforms, op het leesgedrag van jongeren. De eerste onderzoeken onder leerlingen naar de mogelijkheden van online lees- en schrijfplatforms op het gebied van leesmotivatie schetsen een perspectiefrijk beeld. Zo laten de bachelorscripties van Van der Weijden (2018), Hansum (2018) en Tromp (2018) zien hoe middelbare scholieren de motivatiecomponenten autonomie, betrokkenheid en competentie waarderen als het gaat om lees- en schrijfplatforms.

In het onderzoek van Van der Weijden (2018) ontvingen 67 brugklasleerlingen een introductie op de mogelijkheden binnen de online platforms *Wattpad* en *Bibliotheek.nl*. 36% van de leerlingen had nog nooit van online leesplatforms gehoord, 56% had er wel eens van gehoord en 9% was zelf lid van een online leesplatform. Leerlingen waren behoorlijk positief over de keuzemogelijkheden die de besproken platforms hun boden, maar waren aarzelend of hun leesvaardigheid goed genoeg is om aan online platforms mee te doen. Het delen van leeservaringen of het ontvangen van lezersreacties op zelfgeschreven verhalen vormden voor leerlingen geen belangrijke reden om gebruik te gaan maken van *Wattpad* of *Bibliotheek.nl*. Hoewel een gevoel van autonomie hen zou kunnen motiveren om deel te nemen aan online platforms, hadden de sociale en competentiegerichte aspecten dus een minder motiverende werking. Toch gaf maar liefst een derde van de leerlingen aan dat zij één of beide platforms

in de toekomst meer zouden willen gebruiken, waarbij met name *Bibliotheek.nl* populair was (Van der Weijden, 2018).

In het onderzoek van Hansum (2018) kregen 54 leerlingen uit vwo 3 een korte introductie over het leesplatform *hebban*. Vervolgens moesten zij in een vragenlijst hun mening en wensen aangeven over lezerscommunity's in het algemeen. De meeste leerlingen (94%) waren tot aan de introductie nog niet bekend met het bestaan van dergelijke community's. Als ze zich al zouden aansluiten bij een lezerscommunity, dan vonden ze met name de autonomie-gerelateerde aspecten, zoals keuzevrijheid binnen community's, van belang. Eventuele sociale aspecten van het platform leken de respondenten minder belangrijk te vinden. Deze waardering hangt wellicht samen met hun gevoel van competentie: de meeste leerlingen dachten vrij goed te kunnen verwoorden wat ze van een gelezen boek vinden, maar waren er niet van overtuigd dat hun beschrijving van die leeservaring ook goed genoeg zou zijn om te delen binnen een lezerscommunity.

In het onderzoek van Tromp (2018) kregen 62 leerlingen uit vwo 3 een korte introductie over 2 schrijfplatforms (*FanFiction* en *Schrijverspunt*), waarbij ze de beginpagina's en te bestuderen onderwerpen te zien kregen en waarbij verteld werd hoe ze schrijfproducten konden plaatsen of lezen. Uit de motivatievragenlijst die leerlingen vervolgens invulden, kwam naar voren dat zij het idee hebben dat deze schrijfplatforms voldoende keuzevrijheid bieden. Hoewel de platforms dus voorzien in hun behoefte aan autonomie, voelden de leerlingen zich over het algemeen niet competent genoeg om hun schrijfproducten te delen via een schrijfplatform. Zij dachten dat hun teksten niet interessant of goed genoeg zouden zijn voor plaatsing. Dit lijkt ook een belangrijke reden om liever niet de sociale interactie over hun schrijfproducten aan te gaan; de leerlingen vonden het niet fijn als mensen op hun teksten zouden reageren of om teksten op een community te plaatsen, zodat mensen over een onderwerp kunnen gaan nadenken. Pas wanneer men zich competent genoeg voelt om te schrijven, zal men de teksten mogelijk ook gaan delen, en kan er relationele verbondenheid ontstaan (Hidi & Boscolo, 2006).

Kortom, de respondenten ontberen naar eigen zeggen het gevoel competent genoeg te zijn (Hansum, 2018; Tromp, 2018) en daarmee de motivatie te hebben om deel te nemen aan een online lees- of schrijfplatform. Vooral bij schrijfplatforms voelen leerlingen zich niet competent genoeg om schrijfproducten te delen (Tromp, 2018). Het ervaren van een gebrekkige competentie is mogelijk ook de grond om geschreven teksten of leeservaringen niet te willen uitwisselen met andere gebruikers, waardoor ook de relationele verbondenheid niet uit de verf zou komen. Leerlingen ervaren daarentegen wel voldoende autonomie en keuzevrijheid binnen de online platforms, en hechten hier ook waarde aan.

In dit onderzoek wordt een stap terug gedaan en zal worden gekeken hoe de motivatiecomponenten zijn geïmplementeerd binnen de platforms zelf. Dit gebeurt aan de hand van de tweede onderzoeksvraag: *Hoe zijn de motivatiecomponenten – autonomie, betrokkenheid en competentie – geïmplementeerd in online lees- en schrijfplatforms?*

5 Methode

Om inzicht te verkrijgen in de implementatie van motivatiecomponenten binnen verschillende online platforms, hebben we eerst een inventarisatie gemaakt van online lees- en online schrijfplatforms. In een algemene analyse hebben we gekeken naar de functionaliteiten en gebruikersmogelijkheden van een substantieel deel van deze platforms. Daarna hebben we een kleine selectie van platforms onderworpen aan een uitgebreide analyse in termen van de drie motivatiecomponenten.

5.1 Materiaalselectie

Het totale corpus betreft een lijst van platforms afkomstig van de Koninklijke Bibliotheek die in dit onderzoek aangevuld en aangescherpt is tot een lijst van 74 platforms (bijlage 1). Dit zijn voornamelijk websites en soms (web)apps. Er is geprobeerd een zo volledig mogelijk overzicht te creëren. De lijst met 74 platforms is opgedeeld in 3 categorieën: 1) verkoop/toegang, 2) aanbeveling en 3) sociaal (zie 5.2.1).

Voor een verdere *algemene analyse* is een steekproef van 23 platforms bestudeerd. Vanwege de interesse in de mogelijkheden voor sociale interactie bij online lezen en schrijven, hebben we ervoor gekozen om alle platforms binnen de categorie ‘sociaal’ kwalitatief te analyseren. Deze selectie stelt ons in staat om een verkennend beeld te schetsen van de functionaliteiten en gebruikersmogelijkheden van de sociale platforms.

Vervolgens hebben we in een *specifieke analyse* van 6 platforms de implementatie van de 3 motivatiecomponenten bestudeerd. De selectie van deze 6 platforms is gebaseerd op enkele (unieke) kenmerken van de platforms. Een deel van de platforms is geselecteerd, omdat ze (deels) Nederlandstalig zijn (*Boekmeter, hebban, Sweek*), of omdat ze specifiek op jongeren gericht zijn (*FanFiction, hebban, Movellas, Sweek* en *Wattpad*). Vanwege de sterke overlap en verwevenheid van de cognitieve vaardigheden schrijven en lezen, zijn in deze analyse zowel online lees- als schrijfplatforms met elkaar vergeleken. Hierbij is gekozen voor een gebalanceerde selectie, met 3 platforms die zich hoofdzakelijk richten op lezen (*Boekmeter, hebban, Movellas*), en 3 platforms hoofdzakelijk gericht op schrijven (*Fanfiction, Sweek, Wattpad*). De omvang van deze selectie stelt ons in staat om de geselecteerde platforms in detail te beschrijven.

5.2 Materiaalanalyse

Om de betrouwbaarheid en de validiteit van de platformanalyse zo goed mogelijk te waarborgen, hebben we drie analysemodellen opgesteld: één voor de indeling van platforms naar functie (zie 5.2.1 en bijlage 1), één voor de analyse van de algemene gebruikersmogelijkheden (zie 5.2.2 en bijlage 2) en één voor de analyse van de motivatiecomponenten (zie 5.2.3 en bijlage 3). De analysemodellen zijn tot stand gekomen via een combinatie van een top-downbenadering (op basis van inzichten uit de literatuur) en een bottom-upbenadering (rekening houdend met mogelijke wensen van gebruikers).

Indeling van platforms naar functie

In een eerste analyse hebben we voor alle 74 platforms bepaald wat hun primaire functie was:

- A. Verkoop/toegang: veel platforms beogen vooral een commercieel doel. Deze websites zijn er met name op gericht om boeken, e-books en/of audioboeken online te verkopen en/of samenvattingen en/of online informatie te verstrekken over het boek en de auteur.
- B. Aanbeveling: binnen deze categorie vallen websites en online community's die gericht zijn op het aanbevelen van leesboeken en die daartoe ruimte bieden aan het uitwisselen van leeservaringen met medegebruikers.
- C. Sociale interactie: dit typeert platforms die sociale interactie tussen gebruikers faciliteren, zoals chatten, online leesclubs, forums of een (nieuws)tijdlijn. De platforms kunnen gericht zijn op
  1. lezen, waarbij interactie over boeken en/of tijdschriften wenselijk is;
  2. schrijven, waarbij de interactie voornamelijk bedoeld is om elkaars schrijfwerk te evalueren, promoten of aan te bevelen.

Per platform hebben we een hoofdfunctie en waar mogelijk een nevenfunctie aangegeven, omdat platforms soms binnen meerdere categorieën te plaatsen zijn.

Algemene analyse

Voor 23 sociale platforms (met primaire functie C) zijn verschillende algemene gegevens en gebruikersmogelijkheden in kaart gebracht (zie bijlage 2). Het eerste deel van dit analysemodel schetst een algemeen beeld van de platforms: jaartal van de laatste update, oprichtingsjaar, oprichters, financieringswijze en aantal gebruikers. Het tweede deel focust op het perspectief van de gebruikers: zijn er kosten verbonden aan het gebruik van het platform, zijn er inloggegevens nodig, welke taal wordt er gehanteerd op de website, wat is de doelgroep en het doel van het platform? Dit laatste onderdeel sluit ook aan op een factor afkomstig uit het website-analysemodel van Enghol en Klastrup (2010) – 'doel van de website'.

Specifieke analyse

In het specifieke analysemodel (bijlage 3) waarmee we de zes geselecteerde platforms hebben geanalyseerd, vormen de drie motivatiecomponenten – verbondenheid, competentie en autonomie – van Deci en Ryan (Deci & Ryan, 1985; Ryan & Deci, 2000) de rode draad.

De component 'verbondenheid', oftewel sociale interactie, is opgedeeld in de criteria 'communicatie met anderen' en 'communicatie met de website'. Communicatie met anderen bevat elementen uit het website-analysemodel van Engholm en Klastrup (2010): 'de mogelijkheid tot communicatie', 'het aanmaken van een profielpagina', 'sociaal contact met andere gebruikers via opmerkingen' en 'het geven van commentaar'. Andere onderdelen uit het model van Engholm en Klastrup (2010), zoals 'het beoordelen van de inhoud' en 'het kunnen uitbreiden van de functionaliteit van het platform', sluiten voornamelijk aan bij communicatie met de website.

Voor de component 'competentie' hebben we de volgende criteria in het analysemodel opgenomen: de mogelijkheid tot het ontvangen van tips, adviezen of aanbevelingen, of een boekenselectie ontvangen op basis van leeftijd of leestijd. Onderdelen van het analysemodel die iets zeggen over de component

‘autonomie’, zijn talrijk (zie bijlage 3). Hieronder vallen bijvoorbeeld zaken als toegang tot (informatie) en de mogelijkheid om zelf een eindproduct op te leveren.

De driedeling in het analysemodel wil niet zeggen dat elk geanalyseerd aspect slechts betrekking heeft op een van de motivatiecomponenten. Zo is het aspect ‘eigen (schrijf)product delen’ relevant vanuit het perspectief van zowel autonomie als competentie en verbondenheid. In bijlage 3 is te zien hoe de motivatiecomponenten zijn vertegenwoordigd in het specifieke analysemodel.

6 Analyse

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de corpusanalyse. Eerst geven we een algemene typering van alle platforms in termen van de belangrijkste functie(s) die ze vervullen. Vervolgens beschrijven we de resultaten van de algemene analyse. Tot slot komen de resultaten van de specifieke analyse in termen van de motivatiecomponenten aan bod.

6.1 Resultaten functie-indeling platforms

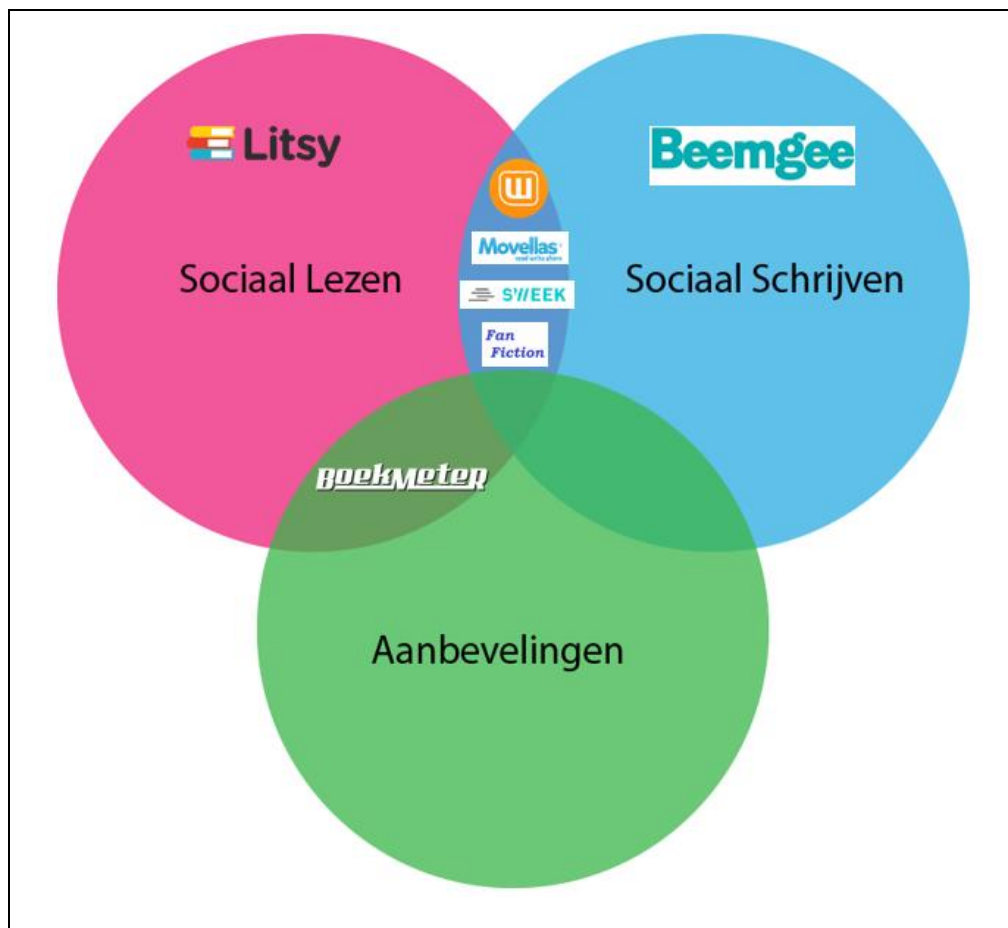
Van het corpus van 74 online lees- en schrijfplatforms (zie bijlage 1) vallen de meeste (27 platforms) onder de categorie 'verkoop/toegang'. De categorie 'aanbeveling' telt 24 platforms en de categorie 'sociaal' telt 23 platforms. Er is dus sprake van een redelijk evenredige verdeling van platforms over de functionele categorieën.

Van de verzamelde online lees- en schrijfplatforms heeft 3 op de 10 platforms tevens een secundaire functie. De 'verkoopplatforms' hebben 5 op de 8 keer ook een aanbevelende functie. De 24 platforms met 'aanbeveling' als hoofdfunctie hebben eerder een sociale functie als secundair doel (5 platforms) dan een verkoopfunctie (3 platforms). Dit geldt ook andersom: de 23 platforms binnen de categorie 'sociaal' hebben als secundaire functie vaker 'aanbeveling' (8 platforms) en minder vaak 'verkoop' (1 platform). Figuur 1 visualiseert een deel van de overlap in functie van platforms.

Figuur 1. Overlap in categorieën tussen platforms.

Ook binnen de categorie 'sociaal' heeft het merendeel van de platforms, naast de primaire functie, een secundaire functie. Van de 10 platforms die primair bedoeld zijn voor 'sociale interactie omtrent lezen', hebben 6 platforms als secundaire functie 'aanbeveling'. Van de 13 platforms met als primaire doel 'sociale interactie omtrent schrijven' overlappen er 10 met de categorie 'sociaal lezen'. Figuur 2 geeft een indruk van deze overlap in functie van platforms.

Figuur 2. Overlap in categorieën tussen sociale platforms.

6.2 Resultaten algemene analyse

De resultaten van onze analyse van de 23 sociale platforms bespreken we aan de hand van 6 thema's: actueel, financiering, kosten, oprichters en taal, aantal gebruikers en toegankelijkheid.

Actueel. De data waarop de 23 platforms voor de laatste keer zijn bijgewerkt, laten zien dat de websites allemaal up-to-date zijn met recente meldingen, verhalen en/of nieuwsberichten. Bij de ene website is de actualiteit zichtbaarder dan bij de andere. Bij websites zoals *Boekmeter* is deze zichtbaar doordat de nieuwste boeken ('Nieuw deze week') meteen op de homepagina staan, terwijl bij andere websites, zoals *FanFiction* en *Webtales*, de nieuwste updates te vinden zijn in het forum of andere conversatie- en discussieruimtes.

Financiering. De 23 sociale platforms worden vooral gefinancierd via lidmaatschap van de gebruikers (10 platforms) of advertenties en *affiliate-links*² (10 platforms), vaak in combinatie met investeerders (6 platforms), commerciële verkoop (4 platforms) of donaties (3 platforms). Van 5 platforms is het onbekend hoe ze worden gefinancierd.

² Dit zijn linkjes op platforms naar bijvoorbeeld online winkels, zoals bol.com en Amazon. Het platform krijgt voor iedere klik een bedrag.

Kosten. Opmerkelijk genoeg zijn aan het gebruik van de faciliteiten van de website in de meeste gevallen (dertien platforms) geen kosten verbonden. Soms komen deze kosten pas in zicht wanneer gebruikers zich wenden tot de aanvullende mogelijkheden (vijf platforms). Zij kunnen dan bijvoorbeeld wel informatie lezen over boeken, maar wanneer ze deze boeken daadwerkelijk willen kopen, kan dat voor een (gereduceerde) bedrag. Een aantal websites hanteert een 'premiumaccount'. Bij *LibraryThing* is het bijvoorbeeld tot tweehonderd boeken gratis om informatie over boeken op te zoeken, maar daarna worden er abonnementskosten berekend. Ook komt het bij vier platforms voor dat de gebruiker dient te betalen voor alle toegang en gebruiksmogelijkheden van de website. Voor het platform *BoekenSpot* is het lidmaatschap bijvoorbeeld € 48 - € 69 per jaar, waarmee schrijvers die bij dit platform zijn aangesloten hun teksten kunnen laten beoordelen, redigeren, opmaken en drukken.

Oprichters en taal. Bij 15 platforms is de oprichter een man. Een van de grootste platforms, *Sweek*, is opgericht door 2 Nederlandse vrouwen (Veronika Ivanov en Sabine van der Plan). Dit platform is in zowel het Nederlands als het Engels beschikbaar, naast nog 12 andere talen. De meeste platforms (10 in totaal) zijn enkel in het Engels beschikbaar en 6 platforms alleen in het Nederlands. De overige 7 platforms, inclusief *Sweek*, zijn in meerdere talen beschikbaar. Het platform *Reddit* staat bovenaan met 74 verschillende talen. Deze website kan zelfs ingesteld worden in het Latijn of Esperanto. Het aantal talen waarin een website beschikbaar is, verschilt vaak van het aantal talen waarin verhalen beschikbaar zijn op diezelfde website. *FanFiction* is bijvoorbeeld een Engelstalige website, maar op deze website zijn verhalen vindbaar in 64 verschillende talen. Soms worden de talen ook door elkaar heen gebruikt in bijvoorbeeld discussiegroepen binnen de community's.

Aantal gebruikers. Gebruikersaantallen zijn voor slechts 10 van de 23 platforms bekend, en liggen tussen de 29 gebruikers (*Webtales*) en de 60 miljoen gebruikers (*Medium*). Gemiddeld zijn er circa 13 miljoen gebruikers per platform. Met name de platforms *FanFiction*, *Medium* en *Wattpad* hebben elk 10 miljoen of meer gebruikers. Deze vermelde aantallen betreffen het bereik van de platforms op wereldschaal en vormen een indicatie van de populariteit van het platform, die alleen maar toeneemt: *Goodreads* had in 2016 bijvoorbeeld 30 miljoen gebruikers en in 2019 al 85 miljoen gebruikers. *Hebban* had in 2016 circa 90 duizend gebruikers, wat in 2019 is opgelopen tot 120 duizend. Opgemerkt moet worden dat de bereikcijfers van de platforms zelf afkomstig zijn, waardoor er verschillende definities van gebruikers kunnen zijn gehanteerd: bij het ene platform kan het gaan om een bezoeker, bij het andere om een bezoeker die inlogt. Het gebruik van platforms in Nederland is, parallel aan deze studie, onderzocht door GfK en de Koninklijke Bibliotheek (2019).

Toegankelijkheid. Alleen bij *4chan/literature* zijn helemaal geen inloggegevens nodig; bij de overige 22 platforms zijn inloggegevens vereist voor (een deel van) het gebruik ervan. Voor 11 van deze platforms zijn de inloggegevens noodzakelijk voor toegang tot alle faciliteiten; bij de andere 11 platforms zijn deze gegevens alleen nodig voor aanvullende informatie. Na inloggen kan de gebruiker bijvoorbeeld niet alleen verhalen lezen, maar er ook daadwerkelijk op reageren met een review.

6.3 Resultaten specifieke analyse

In deze paragraaf geven we eerst een korte algemene typering van de zes platforms die in de specifieke analyse zijn bekeken. Vervolgens maken we per motivatiecomponent een vergelijking tussen de platforms: sociale interactie (paragraaf 6.3.2), competentie (6.3.3) en autonomie (6.3.4).

Algemene typering van de platforms

De zes geselecteerde online platforms richten zich meestal ofwel op de vaardigheid van het lezen ofwel op de vaardigheid van het schrijven: *Boekmeter*, *hebban* en *Movellas* zijn voornamelijk gericht op lezen; *Fanfiction*, *Sweek* en *Wattpad* richten zich daarentegen op schrijven. Ieder platform heeft een eigen uniek kenmerk (tabel 1).

Tabel 1

Algemene gegevens platforms

Platform	Gericht op	Oprichtingsjaar	Aantal gebruikers*	Uniek kenmerk
Boekmeter	Lezen	2006	12.837	Volledig Nederlandstalig#
hebban	Lezen	2014	150.000	Grootste Nederlandstalige boekensite#
Movellas	Lezen	2010	750.000	Expliciete doelgroep is jongeren
FanFiction	Schrijven	1998	10.000.000	Personages uit bestaande fictie
Sweek	Schrijven	2016	75.000	Melding bij vervolgverhalen
Wattpad	Schrijven	2006	50.000.000	Discussies mogelijk bij passages

*bij benadering; # de communicatie is Nederlandstalig, de besproken boeken niet

Lezen. *Boekmeter* is een Nederlandstalig, sociaal leesplatform en daarmee een van de weinige platforms die inspelen op een Nederlands publiek. Op de site is informatie te vinden over boeken die op dit moment in de winkel liggen. Daarnaast is er een archief van tienduizenden eerder verschenen, soms oude, boeken. Ook *hebban* is een Nederlandstalig platform, waarop lezers recensies kunnen plaatsen of ideeën kunnen opdoen via boeksuggesties van medegebruikers of het laatste (boeken)nieuws. Een redactie verzorgt het dagelijkse boekennieuws, onderhoudt de boekenselectie en organiseert winacties en leesclubs. *Hebban* is vernoemd naar de oudst bekende Nederlandse zin: “Hebban olla vogala nestas (...)” [hebben alle vogels nesten]. *Movellas* is een Engelstalig, online leesplatform voor het uitwisselen van verhalen en een van de platforms die specifiek inspelen op jongeren. Het platform helpt hen om creatief te (leren) schrijven en stimuleert hen om te publiceren, te lezen en geschreven werk te delen. Ook is het mogelijk om een coauteur te vinden of via de website deel te nemen aan schrijfcompetities.

Schrijven. *FanFiction* is een veelomvattend, Engelstalig verzamelplatform. Hier kunnen liefhebbers van fictie (zelf)gecreëerde verhalen delen. Kenmerkend voor deze verhalen is dat de personages afkomstig zijn uit populaire literatuur, televisieseries of stripverhalen, of beroemdheden zijn. Dit platform kent een actieve groep gebruikers die voornamelijk op de hoogte wordt gehouden van de laatste ontwikkelingen via het Twitteraccount van *FanFiction*. Deelname aan de website kent wel een leeftijdsgrens: alleen

jongeren boven de 13 jaar mogen zich aanmelden. Eenmaal lid kunnen de gebruikers binnen het platform discussiëren in 43 talen. Ook *Sweek* is een sociaal platform voor het schrijven en delen van verhalen, waarbij de nadruk ligt op het ontvangen van vervolgv verhalen. Gebruikers ontvangen een melding als er een vervolg is gepubliceerd op een verhaal dat door hen gemarkeerd is als 'leuk'. *Wattpad* is opgezet als een sociaal online platform voor nieuwe, jonge schrijvers zonder uitgeverij, en creëert de mogelijkheid om verhalen te schrijven, te delen en uiteindelijk (internationaal) te publiceren. Waar *Wattpad* en *Sweek* op het eerste gezicht sterk op elkaar lijken, is het belangrijkste verschil dat *Wattpad* hoofdzakelijk Engelstalig is en in zoekopdrachten voornamelijk Engelse titels geeft, terwijl *Sweek* ook op de Nederlandse markt is gericht. Beide platforms bieden de extra mogelijkheid om een omslag te maken voor een eigen boek. Binnen *Wattpad* is het daarnaast mogelijk om eigen verhalen te promoten en fans te verzamelen en daarbij contact te leggen met medeschrijvers. Dit kan online via de community, maar ook tijdens evenementen en conferenties die vanuit *Wattpad* onder de aandacht worden gebracht.

Sociale interactie

Communiceren. Op alle platforms hebben gebruikers de mogelijkheid om te communiceren met andere gebruikers. Dit kan op verschillende manieren. Zo kunnen gebruikers op alle platforms, behalve op *hebban*, individueel met elkaar chatten zonder dat andere gebruikers die interactie zien. Er kan ook interactie plaatsvinden in zogenaamde 'open ruimtes'. *FanFiction* is bijvoorbeeld vooral gericht op de communicatie binnen forums en community's. Een forum bestaat vaak uit een wisselende groep mensen, terwijl community's eerder gevormd worden door een vaste(re) groep gebruikers. Waar de forums binnen *FanFiction* worden ingezet om de rollen te verdelen of om oproepjes te doen, dienen community's binnen *FanFiction* ervoor om leeservaringen uit te wisselen of om vragen te stellen. Ook is het mogelijk om berichten te plaatsen op elkaars persoonlijke pagina of bij specifieke verhalen of boeken. Dit gebeurt vooral op de platforms *Boekmeter*, *hebban*, *Movellas*, *Sweek* en *Wattpad*. Deze conversaties zijn vaak ook zichtbaar voor medegebruikers, bij *Wattpad* bijvoorbeeld via de persoonlijke pagina onder het tabblad 'conversaties'. Binnen *Movellas* worden berichten en reacties die gebruikers op een persoonlijke pagina ('wall') plaatsen ('wall') 'mumbles' genoemd. Zowel *Movellas* en *Sweek* als *Wattpad* zijn er sterk op gericht om verhalen te lezen van medegebruikers en daarop te reageren. *Boekmeter* en *hebban* faciliteren daarentegen vooral het plaatsen van (inhoudelijke) reviews bij verschillende boeken, waarna gebruikers daar inhoudelijk met elkaar over in discussie kunnen gaan. Bij *Movellas* en *Sweek* is het vooral van belang dat gebruikers actief zijn binnen het platform door regelmatig blogs en verhalen te delen, interacties aan te gaan en daarmee zoveel mogelijk lezers (lees: volgers) te vergaren.

Verbinden en samenwerken. Op alle platforms hebben gebruikers een persoonlijke profielpagina waarop medegebruikers hen kunnen vinden. Op één platform na (*FanFiction*) kunnen gebruikers elkaar via deze profielpagina (of op een andere manier) een vriendschapsverzoek sturen. Op deze manier kunnen gebruikers elkaar volgen. Hierdoor blijven zij op de hoogte van nieuw gepubliceerde verhalen en kunnen zij zien welke verhalen door 'vrienden' worden aanbevolen. Op *Sweek* na is het bij alle platforms mogelijk om als gebruiker een community te creëren waarbinnen kan worden samengewerkt. In deze community's en forums worden voornamelijk oproepjes gedaan voor hulp, feedback of aanbevelingen. Ook binnen *FanFiction* wordt er veel overlegd en samengewerkt middels forums, bijvoorbeeld om tot

een rolverdeling te komen of om samen een plot te bedenken voor een verhaal. Bij *Movellas* is het mogelijk om een soort ‘fanlijst’ te creëren. Wanneer gebruikers vervolgens een schrijfproduct aanmaken, kunnen ze uit die lijst maximaal drie coauteurs uitnodigen om mee te werken aan het verhaal. Deze coauteurs kunnen hoofdstukken bewerken en content toevoegen, maar geen andere auteurs uitnodigen. De aanvankelijke schrijver kan met de coauteurs discussiëren in een afgeschermd privéforum. Binnen *hebban* kunnen gebruikers deelnemen aan een zogeheten online leesclub. Of gebruikers hiervoor worden ingeloot, hangt af van hun mate van activiteit op het platform en de motivatie voor deelname die ze aangeven in het online aanmeldingsformulier. Gedurende de volledige looptijd dienen gebruikers op *hebban* binnen een leesclub actief te zijn door zich voor te stellen, andere op de hoogte te houden over het boek tijdens het lezen, aan discussies deel te nemen en recensies te plaatsen. Wanneer gebruikers zich hier niet aan houden, kunnen ze (tijdelijk) uitgesloten worden van deelname.

Samengenomen hebben gebruikers op de platforms vele mogelijkheden om sociale interactie en betrokkenheid te ervaren. Hoewel dit enerzijds vooral openbaar gebeurt in community’s, forums en andere open ruimtes, kan de interactie in de meeste gevallen ook persoonlijk(er) plaatsvinden middels een-op-eencontact. Om een beeld te krijgen van de medegebruikers met wie er wordt gecommuniceerd, zijn onder andere persoonlijke profielpagina’s beschikbaar. Soms kunnen gebruikers zelfs sociale interactie en verhalen combineren door samen met zelfgekozen coauteurs te werken aan hetzelfde verhaal. Al deze elementen zijn factoren die te maken hebben met relationele verbondenheid en betrokkenheid.

Competentie

Een gevoel van competentie kan worden versterkt als lezers elkaars werk waarderen, de mogelijkheid hebben om hun doelen te bereiken, keuzes kunnen maken die aansluiten bij hun vaardigheden en als zij feedback kunnen ontvangen.

Waardering geven. Het waarderen van de boeken en auteurs door gebruikers is een relevant onderdeel binnen de platforms (tabel 2).

Tabel 2

Opties om waardering voor verhalen of boeken te uiten per platform

	Boekmeter	Hebban	Movellas	FanFiction	Sweek	Wattpad
Eén ster						x
Meerdere sterren (max. vijf)	x	x				
Als favoriet markeren		x	x	x		
Leuk vinden (hartje)		x	x		x	
Volgen					x	
Favorieten zichtbaar		x	x	x		
Boek toevoegen aan leeslijst	x	x	x	x	x	x

Gebruikers kunnen een boek of verhaal waarderen aan de hand van sterren (1-5), zoals bij *Boekmeter* en *hebban*, of één ster, zoals bij *Wattpad*. Ook kunnen gebruikers binnen *hebban*, net als bij *FanFiction* en *Movellas*, verhalen of auteurs markeren als ‘favoriet’. Een verhaal binnen *Movellas* kan, net als bij *Sweek*, ook worden ‘geliket’ door een hartje aan te klikken. Bij *Sweek* kan een gebruiker ook een verhaal ‘volgen’. De boeken en auteurs die gebruikers binnen *hebban*, *Movellas* en *FanFiction* als ‘favoriet’ markeren, verschijnen openbaar op de persoonlijke profielpagina. Binnen *Boekmeter* is zichtbaar op welke boeken een gebruiker heeft gestemd.

Alle platforms hebben de functie dat gebruikers boeken kunnen toevoegen aan de persoonlijke leeslijst of catalogus. Bij *Movellas* en *Sweek* zijn de ‘gelikete’ boeken meteen in de eigen bibliotheek of leeslijst terug te vinden, maar zijn deze niet zichtbaar voor medegebruikers. Binnen *hebban* verschijnt een boek niet alleen op de eigen ‘leesplank’ als het boek als ‘favoriet’ wordt aangemerkt, maar ook als gebruikers aanvinken ‘wil ik lezen’, ‘ben ik aan het lezen’ of ‘heb ik gelezen’. Een vergelijkbaar systeem is te vinden binnen *Movellas*, maar dan met de termen *read now* en *read later*.

Doelen bereiken. De zelfgecreëerde, persoonlijke catalogus of leeslijst is een van de eindproducten die deelname aan de platforms oplevert. Daarnaast draait het om het schrijven en delen van verhalen of andere schrijfproducten, zoals reviews. In hoeverre gebruikers worden gestimuleerd en gemotiveerd om te gaan schrijven, verschilt per platform. Zo motiveert het ene platform de gebruiker duidelijk om te gaan schrijven en publiceren, zoals *Sweek*: “Begin vandaag nog met schrijven” of *Wattpad*: “Your story matters. Let the world hear it.” Andere platforms zijn meer terughoudend, zoals *FanFiction*: “To reduce spam, there is a 12 hour waiting period before new users are allowed to publish a new story...” Daarnaast verschilt het per platform hoe het geschrevene vervolgens bij medegebruikers onder de aandacht wordt gebracht. Hoewel bij alle platforms voor iedereen zichtbaar is hoe vaak het verhaal is ‘geliket’ of als ‘favoriet’ is gemarkeerd, verschilt de mate van zichtbaarheid wel per platform. Bij *Boekmeter*, *hebban*, *Movellas*, *Sweek* en *Wattpad* zijn de likes en favorieten meteen zichtbaar aan de hand van opvallende, gekleurde icoontjes. Bij *FanFiction* daarentegen wordt dit iets subtieler gepresenteerd in woorden die vormgegeven zijn in kleine, grijze letters. *FanFiction* laat in tegenstelling tot *hebban*, *Movellas*, *Sweek*, en *Wattpad* niet zien hoe vaak een verhaal of review is gelezen of bekeken. Wel is bij alle zes de platforms te zien hoeveel reacties er zijn geplaatst en kunnen alle gebruikers ook de inhoud daarvan lezen.

Categoriseren en classificeren. De moeilijkheidsgraad van teksten wordt binnen de platforms op verschillende manieren aangegeven. Zo is het bij *Movellas* en *Sweek* per schrijfproduct zichtbaar wat de benodigde leestijd is. Deze leestijd vullen gebruikers niet zelf in, maar wordt automatisch toegevoegd en berekend aan de hand van het aantal woorden. Beide platforms geven de leestijd aan in minuten of uren en hanteren hiervoor verschillende categorieën. Voor *Movellas* is de indeling als volgt: nul tot vijftien minuten, vijftien tot dertig minuten, dertig minuten tot één uur, één tot twee uur, twee tot vier uur of meer dan vier uur. Voor *Sweek* is de categorisering iets minder gedetailleerd, namelijk: nul tot vijftien minuten, vijftien tot dertig minuten, dertig minuten tot één uur, of meer dan één uur. *FanFiction* vermeldt bij ieder verhaal nauwkeurig het aantal woorden, waarna gebruikers zelf de inschatting kunnen

maken of dat voor hen behapbaar is. Het platform *Boekmeter* geeft het aantal pagina's aan en *Movellas*, *Wattpad* en *Sweek* vermelden bij elk schrijfproduct uit hoeveel delen het verhaal bestaat.

Ook de classificatie van de doelgroep wordt zowel binnen *hebban*, *Movellas*, *Fanfiction*, *Sweek* als *Wattpad* aangegeven. Het platform *hebban* werkt met verschillende portals: een pagina voor 'junior'-boeken, een pagina voor 'young adults' en een voor 'volwassenen'. Ook in de trefwoorden onder een boek staat de leeftijdscategorie erbij. Ook *Sweek* hanteert categorieën, namelijk: 'volwassen inhoud' en 'veilige inhoud'; *Movellas* werkt met kleuren. Per categorie is expliciet gemaakt wat dat betekent voor de inhoud en het taalgebruik van het verhaal. Teksten binnen *Movellas* met een groen label, dat aangegeven wordt door de schrijver zelf, zijn voor iedereen geschikt. Teksten in de categorie 'oranje' en 'rood' mogen alleen gelezen én geschreven worden door gebruikers die respectievelijk dertien (oranje) of zestien jaar of ouder zijn (rood). *FanFiction* werkt met een vergelijkbaar systeem, maar doet dat uitgebreider: Kids (5+), Kids+ (9+), Teenagers (13+), Mature teens (16+), Mature adults (18+). *Boekmeter* en *Wattpad* werken met zogeheten 'tags', waarmee in enkele steekwoorden of genrebenamingen wordt aangeduid wat de lezer kan verwachten: psychologisch, thriller, autobiografisch (bij *Boekmeter*), of demons, ghosts, nightmares (bij *Wattpad*).

Feedback geven en ontvangen. Bij de meeste platforms kunnen gebruikers feedback ontvangen. In hoeverre deze lees- en schrijftips gepersonaliseerd zijn en gefaciliteerd worden, verschilt per platform. Bij *Movellas* en *FanFiction* zijn zogeheten 'beta-readers' in het leven geroepen om reguliere gebruikers van feedback te voorzien. Beta-readers kunnen zichzelf aanmelden en ontvangen dan een bepaalde code waarmee ze niet-gepubliceerd werk kunnen lezen. Het zijn vaak medewerkers of actieve meedenkers van het platform, die aan bepaalde eisen moeten voldoen. Reguliere gebruikers kunnen beta-readers vervolgens een verzoek sturen om hun tekst te laten controleren. De beta-readers lezen dan op aanvraag andermans werk met een kritisch oog en leveren verbeterpunten aan. Op deze manier kunnen reguliere gebruikers via hen algemene en individuele feedback ontvangen.

Naast deze gedetailleerde, specifieke feedback ontvangen gebruikers ook een oordeel over het geschreven werk middels de hoeveelheid 'likes', 'sterren' en volgers. Een andere manier voor gebruikers binnen *Boekmeter*, *hebban*, *Sweek* en *Wattpad* om feedback te ontvangen, is door hierom te vragen in de beschrijving van het boek, in een persoonlijk bericht of binnen een forum of community. Medegebruikers kunnen dan via een persoonlijk bericht of een reactie onder de oproep feedback geven op een verhaal, middels een review. Zo kunnen medegebruikers meedenken over plotwendingen of discussiëren over de titel. Hierdoor kunnen gebruikers, al dan niet openbaar, gepersonaliseerd advies ontvangen. Binnen *Wattpad* worden, ook via de persoonlijke pagina van gebruikers, de schrijfproducten becommentarieerd of geprezen onder het tabblad 'conversaties'.

Gebruikers kunnen dus een gevoel van competentie ervaren doordat men elkaars werk (openbaar) kan waarderen door het bijvoorbeeld te 'liken'. De waardering kan ook worden geuit in de vorm van uitgebreidere feedback. Gebruikers kunnen niet alleen algemene tips of complimenten ontvangen, maar ook gepersonaliseerd advies, waardoor ze weten op welke punten ze zich verder kunnen ontwikkelen. Om aan te sluiten op het competentieniveau van gebruikers is per boek of verhaal vaak zichtbaar

gemaakt wat de leestijd is, wat het aantal woorden is of hoeveel hoofdstukken het bevat. Ook wordt de inhoud gecategoriseerd naar geschiktheid per doelgroep, op basis van zowel inhoud als gevoeligheid. Al deze elementen kunnen gebruikers ondersteunen om hun uiteindelijke (persoonlijke) doelen te behalen en hun gevoel van competentie te versterken.

Autonomie

Persoonlijke informatie geven. De mate waarin gebruikers op hun persoonlijke pagina informatie over zichzelf kunnen invullen, verschilt per platform. De platforms *hebban*, *FanFiction* en *Sweek* hebben daarvoor de minste restricties: gebruikers vullen daar een tekstkader in met de informatie die zij zelf willen delen. *FanFiction* en *hebban* hanteren daarbij geen maximaal aantal woorden, maar *Sweek* heeft een maximum van twaalfhonderd woorden ingesteld. Bij *FanFiction* verschillen de individuele beschrijvingen van gebruikers sterk in lengte en inhoud, variërend van een opsomming van de geschreven verhalen³ tot een compleet interview met zichzelf.⁴ Binnen *hebban* bestaan persoonlijke beschrijvingen vaak uit autobiografische elementen en relevante ervaringen of leesvoorkeuren.

Bij *Movellas* en *Wattpad* staan de geschreven verhalen van de gebruiker bovenaan en is het tekstvakje voor de biografie links op de pagina te zien. Naast dat de beschrijving uit een beperkt aantal woorden mag bestaan, heeft *Movellas* ook een aantal vaste invulvelden, namelijk: naam, geboortedatum, geslacht, land en linkjes naar een eventueel eigen YouTubekanaal en Facebook- en Twitteraccount. Bij *Wattpad* hoeft alleen de locatie te worden ingevuld en een beschrijving van maximaal tweeduizend woorden. *Boekmeter* vraagt eveneens om deze algemene gegevens (naam, geslacht, geboortedatum etc.) en toont daarnaast de statistieken van de betreffende gebruiker. Zo is op ieders profielpagina de persoonlijke boeken- en auteurs-top 10 te zien, naast statistieken van het stemgedrag, zoals de gemiddelde beoordeling van de gebruiker.

Richtlijnen en invulvelden volgen. Het schrijven en publiceren van schrijfproducten kent bij sommige platforms een aantal beperkingen en richtlijnen. Zo is het publiceren van een schrijfproduct via *FanFiction* pas twaalf uur na aanmelding mogelijk. De gebruiker dient eerst de (strengere) richtlijnen door te nemen en deze te accepteren. Hoewel *FanFiction* naar eigen zeggen een 'open systeem' is en geen inhoud filtert, zijn gebruikers wel verantwoordelijk voor een correcte spelling en grammatica. Ook dienen gebruikers te kunnen omgaan met feedback en de inhoud accuraat te categoriseren en te beoordelen. Per schrijfoopdracht geeft de gebruiker namelijk de minimale leeftijd aan en de 'classificatie van gevoeligheid', dus of het verhaal geschikt is voor Kids, Kids+, Teens, Mature teens of Mature adults. Wanneer een gebruiker twaalf uur na aanmelding een verhaal wil publiceren, moet eerst het desbetreffende document worden geüpload op *FanFiction*. Dat document verschijnt vervolgens na vier tot acht uur als nieuw verhaal op de persoonlijke profielpagina en is dan ook vindbaar via de zoekmachine van *FanFiction*.

---

³ <https://www.fanfiction.net/u/7120/Emetelai>

⁴ <https://www.fanfiction.net/u/11461491/Dani3434>

Ook bij de andere platforms dienen gebruikers een aantal gegevens in te vullen voordat ze een schrijfproduct mogen plaatsen (tabel 3). Zowel bij *Movellas*, *Sweek*, *FanFiction* als *Wattpad* moet in ieder geval een titel worden ingevuld, het genre, de taal en de classificatie van de gevoeligheid. Opvallend is dat gebruikers binnen *Wattpad* ook de namen van de verhaalpersonages alvast dienen in te vullen. Hoewel de binnen *Boekmeter* geplaatste reviews en reacties weinig specificaties kennen, moeten gebruikers wel aanvinken of het bericht gemarkeerd kan worden als een persoonlijke, eigen mening over het boek. Binnen *hebban* kunnen recensies alleen geplaatst worden met een titel, een waardering (één tot vijf sterren) en een specificatie van wat er is gerecenseerd: het boek, het e-book of het luisterboek.

Tabel 3

Invulbare gegevens en eigenschappen per schrijfproduct

	Boekmeter	Hebban	Movellas	FanFiction	Sweek	Wattpad
Titel		x	x	x	x	x
Omschrijving/samenvatting		x	x		x	x
Boekomslag			x		x	x
Namen personages						x
Genre			x	x	x	x
Bestaande serie				x		
Onderwerp/trefwoord(en)			x			x
Taal			x	x	x	x
Classificatie gevoeligheid			x	x	x	x
Publiek						x
Hoofdstuktitels			x	x	x	
Inhoudsopgave				x	x	
Auteursrecht	x					x
Coauteurs			x			
Status (lopend/voltooid)			x	x	x	
Link naar teaser/trailer			x			
Specificatie gerecenseerde		x				

Zoeken en selecteren. De zoekfilters die gebruikers kunnen instellen bij het ophalen van een boekeselectie zijn bij de platforms talrijk aanwezig (tabel 4). Zo kunnen gebruikers bij alle platforms de meest recente verhalen en boeken opvragen of verhalen selecteren op basis van thema of genre. Zelf een zoekterm invoeren, zoals een titel, auteur of trefwoord, is ook op ieder platform mogelijk. Het aantal talen dat is geïnccludeerd binnen de zoekfilter ‘taal’ verschilt sterk per platform. Hoewel *Boekmeter* een Nederlandse website is, vertegenwoordigt dit platform verreweg de meeste talen: 88 stuks. Op nummer 2 volgt *Sweek* met verhalen in 65 talen, gevolgd door *Wattpad* (55 talen) en *FanFiction* (43 talen). Daaronder staat *Movellas*, het op 2 na nieuwste platform, met 20 talen. Op *hebban* verschijnen enkel Engelstalige en Nederlandstalige boeken.

De populariteit van boeken binnen *Boekmeter* wordt bepaald aan de hand van het aantal stemmen dat een boek heeft gekregen en het gemiddelde cijfer. De populariteit van een verhaal binnen *Wattpad* is daarentegen gebaseerd op hoe vaak het is gelezen en is gemarkeerd met een ster. Binnen *Boekmeter* kan een boek ook gezocht worden via een (deel van de) plotomschrijving, bijvoorbeeld aan de hand van cruciale trefwoorden die de plot omschrijven. Zo kan het boek *De Engelenmaker* (Stefan Brijs) gevonden worden met onder andere de trefwoorden ‘onsterfelijkheid’, ‘afschrikwekkende afwijking’ of ‘ernstig ziek’. Als de gekozen trefwoorden echter niet vermeld staan in de samenvatting of omschrijving van het boek, verschijnt het boek niet bij de zoekresultaten.

Tabel 4

Zoekfilters voor boekenselecties

	Boekmeter	Hebban	Movellas	FanFiction	Sweek	Wattpad
Eigen zoeksuggestie	x	x	x	x	x	x
Recent uitgekomen	x	x	x	x	x	x
Status schrijfproduct	x	x	x	x	x	x
Onderwerp/thema	x	x	x	x	x	x
Genre	x	x	x	x	x	x
Gevoeligheidsclassificatie			x	x	x	x
Taal	x	x	x	x	x	
Populariteit	x	x				x
Leestijd			x	x*	x	x**
Plotomschrijving	x					
Publicatiejaar	x					
Alfabetische volgorde				x		

* aantal woorden ** aantal hoofdstukken

Handelingsvrijheid krijgen. Binnen de platforms zijn er allerlei manieren waarop de handelingsvrijheid van gebruikers van het platform wordt gefaciliteerd (tabel 5). Bij alle platforms is het bijvoorbeeld mogelijk om (gevoelige) inhoud van verhalen en reacties te rapporteren: inhoud kan worden gerapporteerd wanneer deze gewelddadig, offensief, kleinerend of seksueel getint is, spam bevat of (te veel) persoonlijke informatie vrijgeeft. Een melding van een gepubliceerd verhaal kan echter om meer redenen worden gemaakt, namelijk: verkeerde classificatie van gevoeligheid, dubbele content, verkeerde genrecategorisering, ongepaste afbeeldingen of video's, of auteursrechtenschending. Ook kunnen gebruikers het melden wanneer inhoud off-topic en overbodig is, structuurmarkeringen of andere onderdelen mist, spoilers bevat of moeilijk leesbaar is.

Tabel 5

Handelingsvrijheid en toegang binnen het platform

	Boekmeter	Hebban	Movellas	FanFiction	Sweek	Wattpad
Lettertype aanpassen			x	x	x	x
Inhoud rapporteren	x		x	x	x	x
Toegang tot het boek/verhaal			x	x	x	x
Auteursbeschrijving beschikbaar	x	x	x	x	x	x
Boekbeschrijving beschikbaar	x	x	x		x	x
Discussie mogelijk bij passages						x
Wijzigen boekbeschrijvingen	x	x				

Gebruikers van *Boekmeter*, *Movellas* en *Wattpad* kunnen een melding aanmaken bij de desbetreffende reactie of het verhaal zelf, bijvoorbeeld door op een vlaggetje te klikken en vervolgens de reden aan te vinken. Binnen *Sweek* dienen gebruikers echter een mail te sturen met hun klacht, inclusief gebruikersnaam en een zo specifiek mogelijke beschrijving van de reden van de melding. Ook bij *hebban* geldt dat gebruikers inhoud kunnen rapporteren door zo gedetailleerd mogelijk een contactformulier in te vullen.

Toegang ontvangen. De mate waarin gebruikers toegang hebben tot inhoud verschilt per platform (tabel 5). Zo geven vier van de zes platforms volledige toegang tot de geschreven verhalen. De verhalen binnen *Movellas* zijn zelfs te downloaden als e-book. Ook hebben gebruikers op alle platforms toegang tot informatie over de auteur. Binnen *Boekmeter* is deze auteursinformatie echter summier; deze bevat vooral het aantal geschreven boeken en het aantal verworven beoordelingen op het werk, in plaats van autobiografische informatie. Wel is het, net als bij *hebban*, mogelijk om boek- en auteursbeschrijvingen aan te vullen of te corrigeren. De wijzigingen worden vervolgens verstuurd, gecontroleerd door een crew-lid en, indien correct, doorgevoerd op de website. Een unieke mogelijkheid binnen het platform *Wattpad* is dat gebruikers opmerkingen kunnen plaatsen bij specifieke passages in een tekst.

Kortom, gebruikers van de platforms kunnen op meerdere vlakken autonoom handelen. Zo kunnen gebruikers zelfstandig hun persoonlijke profielpagina invullen en personaliseren, of informatie zoeken op basis van eigen voorkeuren en zoekfilters. Bovendien geven de meeste platforms volledige toegang tot de verhalen, ondanks de inhouds- en leeftijdsclassificatie. Daarnaast zijn gebruikers vrij in het plaatsen van inhoud, soms binnen kaders van enkele verplichte invulvelden. Wel is het van belang dat ze daarvoor

de beperkingen en richtlijnen kennen. Wanneer de inhoud eenmaal is geplaatst, zijn medegebruikers vrij om erover te rapporteren als er sprake is van bepaalde gevoeligheden. De gebruikers hebben dus vrijheid in hun handelen, maar moeten zich tegelijkertijd bewust zijn van de richtlijnen en daarmee de wensen en verwachtingen van hun medegebruikers.

7 Conclusie

Online lees- en schrijfplatforms behoren tot de nieuwe initiatieven waarmee lezers met elkaar in contact kunnen komen (Jessen, 2016). Dergelijke platforms kunnen bijdragen aan het bevorderen van het leesplezier en de leesmotivatie van jongeren. In dit onderzoek stonden twee vragen centraal:

1. Welke functionaliteiten en gebruikersmogelijkheden bieden de verscheidene online lees- en schrijfplatforms?
2. Hoe zijn de motivatiecomponenten – autonomie, betrokkenheid en competentie – geïmplementeerd in de online lees- en schrijfplatforms?

Er blijkt sprake te zijn van een redelijk evenredige verdeling van platforms over de primaire functies die zij kunnen vervullen: ‘verkoop/toegang’, ‘aanbeveling’ en ‘sociaal’. 3 op de 10 van alle 74 platforms hebben een secundaire functie. Binnen de categorie ‘sociaal’ heeft het merendeel (6 van de 10) een secundaire functie. Opvallend daarbij is verder dat schrijfplatforms vaak ook leesplatforms zijn. Blijkbaar gebruiken creatieve schrijvers de schrijfplatforms ook om verhalen en andere teksten op te lezen, terwijl lezers via leesplatforms vooral op zoek zijn naar aanbevelingen.

Uit de algemene analyse blijkt dat de functie van online community’s veelzijdig is: aan de ene kant zijn het plekken voor informatieverwerving, aan de andere kant gaat het om gemeenschap. De platforms bieden bijvoorbeeld informatie over boeken, maar hebben ook een sociaal aspect. Binnen een online lezerscommunity kunnen gebruikers in contact komen met andere lezers, om over hun gedeelde interesse te spreken en daarover tips en adviezen uit te wisselen. De platforms zijn over het algemeen actueel en kennen verschillende financieringsmodellen, waarbij het gebruikerslidmaatschap de meest voorkomende vorm is. Gemiddeld zijn er circa 13 miljoen gebruikers per platform. Op 1 online platform na hebben gebruikers inloggegevens nodig om – al dan niet volledig – deel te kunnen nemen aan het platform. Kosten dienen zich meestal aan wanneer gebruikers zich wenden tot aanvullende mogelijkheden, zoals het bestellen van boeken. In welke taal of talen een platform beschikbaar is, verschilt per platform. De meeste platforms zijn Engelstalig.

De specifieke analyse van de online lees- en schrijfplatforms laat zien dat de motivatiecomponenten autonomie, competentie en verbondenheid op verschillende manieren geïmplementeerd worden in de platforms. Zo is sociale interactie niet alleen mogelijk door individueel met medegebruikers te chatten, maar kan men ook in community’s en forums met elkaar overleggen, discussiëren en/of samenwerken. Ook is het vaak mogelijk om berichten te plaatsen op elkaars persoonlijke pagina. Via een eigen profielpagina kan men zich met andere gebruikers verbinden door medegebruikers te volgen of een vriendschapsverzoek te sturen. Deze verbinding is op de meeste platforms noodzakelijk om te interacteren of om op de hoogte te blijven van de nieuwe of aanbevolen verhalen.

Ook elementen die het gevoel van competentie en zelfvertrouwen vertegenwoordigen, zijn terug te vinden op de platforms. Zo kunnen gebruikers elkaars werk volgen, markeren als favoriet of waarderen aan de hand van ‘likes’. Wanneer gebruikers andermans verhalen willen lezen, wordt de leestijd of het

aantal woorden vermeld, zodat men zelf een inschatting kan maken van de haalbaarheid en aansluiting op het eigen niveau. Gebruikers van schrijfplatforms worden in de meeste gevallen gestimuleerd om ook daadwerkelijk bij te dragen door iets te schrijven en te publiceren, waarvoor het instapniveau zo laag mogelijk wordt gehouden. Bij de meeste platforms kunnen gebruikers (gepersonaliseerde) feedback of tips ontvangen, bijvoorbeeld dankzij *beta-readers* die andermans werk met een kritisch oog lezen en verbeterpunten aandragen.

Een ervaring van autonomie kan worden bereikt doordat gebruikers zelf keuzes kunnen maken over hoe ze navigeren en handelen op de platforms. Gebruikers kunnen weliswaar een boekselectie ontvangen via allerlei zoekfilters (recent uitgekomen, populariteit, genre), maar ze zijn vrij om te kiezen welke verhalen ze daadwerkelijk gaan lezen. Ook kunnen gebruikers zelf ongepaste of opvallende inhoud rapporteren via een melding, zowel bij reacties, passages, of (delen van) verhalen. Hoewel gebruikers in hoge mate autonoom zijn in het bepalen van de inhoud van hun schrijfproduct, dienen ze wel de gevoeligheden van de doelgroep van het schrijfproduct in acht te nemen en hun tekst vaak ook te classificeren aan de hand van bepaalde criteria, zoals de minimale leeftijd.

Samengenomen krijgen gebruikers ruimschoots eigenaarschap, een gedifferentieerde moeilijkheidsgraad en de mogelijkheid tot betrokkenheid en participatie aangereikt op de platforms. Zoals geschreven zijn dit aspecten die invloed kunnen hebben op de leesmotivatie en het leesplezier (Becker et al., 2010; Schaffner et al., 2013; Wigfield, 1997; Wigfield et al., 2016). Als gebruikers de motivatie vinden om te lezen, kan ook de leesfrequentie en daarmee de leesvaardigheid toenemen. Dat kan er weer voor zorgen dat het leesplezier toeneemt en men frequenter gaat lezen in de vrije tijd, waarmee de lezer in een positieve spiraal terechtkomt (Mol & Bus, 2011).

8 Discussie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Een belangrijke kanttekening bij dit onderzoek betreft de meting van de gebruikersaantallen, waarbij we zijn uitgegaan van wat platforms zelf vermelden. Deze gebruikersaantallen zijn echter niet voor ieder platform op dezelfde wijze gedefinieerd. Soms telt men de daadwerkelijk geregistreerde gebruikers met inloggegevens, soms tellen bezoekers of eenmalige lezers ook als gebruiker. Desondanks lijken de meeste platforms waarde te hechten aan gebruikersaantallen; ze vermelden doorgaans zelf nadrukkelijk het aantal leden. De gedachte hierachter lijkt te zijn: hoe meer leden een platform heeft, hoe serieuzer het platform moet worden genomen. Toch zorgt vaak een kleine kerngroep voor de meeste bijdragen, wat af te leiden is uit de verschillen in het aantal geschreven verhalen of geplaatste opmerkingen van de verschillende gebruikers. De inschatting van Rheingold (2000) is dat 16% van de leden op online platforms over het algemeen voor 80% van de inhoud zorgt. Vervolgonderzoek kan nauwkeuriger uitwijzen hoeveel gebruikers de platforms tellen voor deze verschillende niveaus van betrokkenheid.

Ook kan vervolgonderzoek verduidelijken welke doelgroepen deelnemen aan de platforms en of die doelgroepen aansluiten op de doelgroepen waarop de platforms zich richten. Putnam (2000) onderstreept het belang voor een community om toegankelijk te blijven voor iedereen. Volgens hem zijn internetgroepen weliswaar heterogeen met betrekking tot geslacht en leeftijd, maar juist homogeen op het gebied van interesses en waarden. Waar gebruikers hopen op inspiratie om nieuwe, andere boeken te gaan lezen of verwachten verfrissende inzichten op te doen in contact met anderen, zou dit dus eerder 'meer van hetzelfde' kunnen zijn, in plaats van 'nieuw'.

Hoewel de meeste platforms zijn begonnen als een onafhankelijke plek van en voor liefhebbers van boeken, zijn deze vervolgens vaak ook ingericht voor commerciële doeleinden. De financiering van platforms wordt vooral vormgegeven via advertenties of lidmaatschapskosten voor gebruikers. Gebruikers worden in de meeste gevallen vaak pas geconfronteerd met kosten als zij zich wenden tot aanvullende mogelijkheden, zoals het bestellen van boeken, of het bekijken van meer boeken dan het premium- of gratis account toelaat. Toch worden de inkomsten ook op andere wijzen gegenereerd.

Uit onze inventarisatie van 74 online lees- en schrijfplatforms blijkt dat deze vaak meer dan 1 functie hebben, bijvoorbeeld naast 'verkoop/toegang', ook 'aanbeveling' en/of 'sociaal'. De waardering die gebruikers geven aan boeken of andermans verhalen wordt op de meeste platforms opgeslagen. Zo kunnen alle leden hun eigen archief creëren. Dit resulteert in een persoonlijke catalogus, lees- of favorietenlijst als product van deelname aan het desbetreffende platform. Deze gepersonaliseerde informatie is interessant voor de personen die de platforms beheren. Putnam waarschuwde ervoor in 1993: "Virtual communities are a business, and might grow into an industry, whether anyone likes that or not." (Rheingold, 2000, p. 345). Gebruikers van *virtual communities* zijn niet los te zien van consumentisme. De websites verkrijgen, in de meeste gevallen, veel gebruikersgegevens en een gedetailleerd gegevensprofiel, waarna dit kan worden verkocht aan externen, die daardoor hun marketing kunnen aansluiten op deze profielen (Rheingold, 2000, p. 296). Hoewel het gebruik van de

meeste platforms gratis is, hangt er dus toch een 'prijkaartje' aan het gebruik: deelnemers betalen in feite met gegevens.

In een specifieke analyse hebben we voor zes platforms de motivatiecomponenten in kaart gebracht. Het doel van dergelijk kwalitatief onderzoek is om een gedetailleerd beeld van een fenomeen te krijgen, en niet om uitkomsten te generaliseren (Hennink, Hutter, & Bailey, 2011). Toch kunnen er vanuit de theorie en op basis van inzichten uit eerdere studies enkele voorzichtige voorspellingen worden gedaan over de potentie van dergelijke platforms. De analyse van de online schrijf- en leesplatforms laat zien dat alle motivatiecomponenten – betrokkenheid, competentie en autonomie – in meer of mindere mate zijn geïmplementeerd in de platforms. Het aspect van sociale interactie, waarbij jongeren bijvoorbeeld samen kunnen schrijven, lezen of communiceren met anderen, is ruimschoots aanwezig. Doordat deze interactie en samenwerking mogelijk is binnen de platforms, sluit dit aan op het gevoel van verbonden willen zijn met anderen (Ryan & Deci, 2000). Ook op het gevoel van zelfvertrouwen en competentie wordt ingespeeld, doordat gebruikers in hun eigen tempo en op eigen niveau verhalen kunnen lezen die aansluiten bij hun interesses. Het tekstbegrip van jongeren kan toenemen naarmate ze een tekst interessanter vinden (Guthrie & Wigfield, 1999; Schiefele, 1999; Wigfield, 1997). Doordat op de platforms een breed scala aan teksten te vinden is in verschillende moeilijkheidsgradaties, kunnen sterke lezers zichzelf uitdagen door langere of moeilijkere teksten te kiezen. Zwakke lezers krijgen juist de kans zich te ontplooiën door op een eenvoudiger niveau in te stappen. Het niveau moet niet te hoog en niet te laag liggen en jongeren moeten uitgedaagd worden door voldoende aanbod (Turner & Paris, 1995).

Het idee dat jongeren gemotiveerd kunnen worden om te gaan lezen middels nieuwe online mogelijkheden, lijkt op basis van dit onderzoek een logische gedachte. Vooral minder gemotiveerde jongeren blijken immers enthousiast te kunnen worden gemaakt door bijvoorbeeld de 'nieuwigheid' van een medium of initiatief (Ehmig et al., 2011). Daarnaast blijken vooral jongeren tussen de dertien en zeventien jaar gebruik te maken van de online lees- en schrijfplatforms (GfK & Koninklijke Bibliotheek, 2019). Toch is het van belang in acht te nemen dat dit onderzoek een eerste, verkennend beeld schetst. Hoewel een aantal van zes platforms het behapbaar maakt om een platform in detail te bestuderen, is het raadzaam om het corpus in vervolgonderzoek uit te breiden, om te kijken of de inzichten uit dit onderzoek kunnen worden bevestigd of versterkt.

Deze corpusanalyse van de platforms biedt inzicht in de invulling van de motivatiecomponenten. Daarmee hebben we nog geen inzicht in het effect van het gebruik van lees- en schrijfplatforms, en in het bijzonder van de verschillende implementatiewijzen van de motivatiecomponenten op de leesmotivatie van de gebruikers. In vervolgonderzoek kunnen dergelijke effecten in kaart gebracht worden, niet alleen om beter inzicht te krijgen in de beweegredenen van leerlingen om gebruik te (gaan) maken van online platforms, maar ook om erachter te komen hoe leesbevorderaars daar vervolgens op kunnen inspelen.

Literatuurlijst

- Bakker, N. (2013). Digitaal lezen – wie doen het al? Een SMB-dieptestudie naar het profiel van de e-boekenlezer en de leesbeleving van de e-reader, tablet en laptop. In D. Schram (red.), *De aarzelende lezer over de streep: Recente wetenschappelijke inzichten* (pp. 349-385). Stichting Lezen Reeks 22. Delft: Eburon.
- Bakker, N. (2015). Hypertekstfictie op herkansing: Een empirisch onderzoek naar het effect van multimedia en interactiviteit op de leeservaring. In D. Schram (red.), *Hoe maakbaar is de lezer? De doorgaande leeslijn in wetenschappelijk perspectief* (pp. 155-148). Stichting Lezen Reeks 25. Delft: Eburon.
- Bakker, N., & Kwant E. (2018). *Opzet onderzoek: leesgedrag en lezersbereik digitale platforms*. Den Haag: Koninklijke Bibliotheek. Niet openbaar beschikbaar.
- Baym, N. K. (2000). *Tune in, log on: Soaps, fandom, and online community* (vol. 3). Thousand Oaks: Sage.
- Becker, M., McElvany, N., & Kortenbruck, M. (2010). Intrinsic and extrinsic reading motivation as predictors of reading literacy: A longitudinal study. *Journal of Educational Psychology, 102*, 773-785.
- Bleicher, S. (2012). *Contemporary color: Theory and use*. New York: Delmar Cengage Learning.
- Cornelissen, K. (2014). *Een kwartiertje lezen per dag: Onderzoek naar vrij lezen en leesmotivatie in het basisonderwijs* (masterscriptie). Utrecht: Universiteit Utrecht. Geraadpleegd via <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/315759>.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: University of Rochester.
- DUO Onderwijsonderzoek (2017). *De leesmotivatie van Nederlandse kinderen en jongeren*. Amsterdam: Stichting Lezen. Geraadpleegd via <https://www.lezen.nl/nl/publicaties/de-leesmotivatie-van-nederlandse-kinderen-en-jongeren>.
- Ehmig, S., Reuter, M., & Menke, M. (2011). *Das Potential von E-readern in der Leseforderung*. Mainz: Stiftung Lesen.
- Engholm, I., & Klastrup, L. (2010). Websites as artefacts: A new model for website analysis. In *Proceedings of the 2nd International Conference on New Media and Interactivity (NMIC)* (p. 2), Istanbul: Marmara University.
- Evers-Vermeul, J. (2019). Het nut van gecombineerd lees- en schrijfonderwijs. In J. van der Hoeven (ed.), *De rol van schrijven, teksten en de leraar in het onderwijs; samenvattingen van actueel internationaal wetenschappelijk onderzoek* (pp.23-28). Voor u gelezen 2019. Rotterdam: Kenniscentrum Begrijpend Lezen. Geraadpleegd via <https://www.kenniscentrumbegrijpendlezen.nl/home/voor-u-gelezen>.
- Fitzgerald, J., & Shanahan, T. (2000). Reading and writing relations and their development. *Educational Psychologist, 35*(1), 39-50.
- Gambrell, L. B. (2011). Seven rules of engagement: What's most important to know about motivation to read. *The Reading Teacher, 65*(3), 172-178.

- GfK & Koninklijke Bibliotheek (2019). *Bereik online leesplatformen: Verkoop, aanbeveling en sociaal lezen en schrijven*. Amstelveen: GfK.
- Graham, S., & Hebert, M. (2011). Writing to read: A meta-analysis of the impact of writing and writing instruction on reading. *Harvard Educational Review*, 81(4), 710-744.
- Greef, M. de, Segers, M., & Nijhuis, J. (2014). *Cijfers en feiten laaggeletterdheid: Overzicht van de gevolgen van laaggeletterdheid en de opbrengsten van investeringen voor samenleving en individu*. Den Haag: Stichting Lezen en Schrijven.. Geraadpleegd via https://www.lezenenschrijven.nl/uploads/editor/LS_FeitenCijfers_2.0_web_3.pdf.
- Gubbels, J., Langen, A. M. L. van, Maassen, N. A. M., & Meelissen, M. R. M. (2019). *Resultaten PISA-2018 in vogelvlucht*. Enschede: Universiteit Twente.
- Guthrie, J. T., & Wigfield, A. (1999). How motivation fits into a science of reading. *Scientific Studies of Reading*, 3(3), 199-205.
- Hansum, P. T. (2018). *Leerling en lezerscommunity: De motivatie van 3-vwo'ers* (bachelorscriptie). Utrecht: Universiteit Utrecht. Geraadpleegd via <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/370502>.
- Hartley, J. (2002). *The reading groups book (2002-2003 edition)*. Oxford: Oxford University Press.
- Hennink, H., Hutter, I., & Bailey, A. (2011). *Qualitative research methods*. Londen: Sage.
- Herten, M. van (2015a). Boekenkeuze en motieven van hedendaagse leesclubs in Nederland. *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 131(1), 64-91.
- Herten, M. van (2015b). *Learning communities, informal learning and the humanities: An empirical study of book discussion groups* (dissertatie). Heerlen: Open Universiteit.
- Hidi, S., & Boscolo, P. (2006). Motivation and writing. In C. A. MacArthur, S. Graham, & J. Fitzgerald (eds.), *Handbook of writing research* (pp. 144-157). Londen: Guilford Press.
- Huysmans, F. (2013). *Van woordjes naar wereldliteratuur: De leeswereld van kinderen van 7-15 jaar*. Amsterdam: Stichting Lezen. Geraadpleegd via <https://www.lezen.nl/nl/publicaties/van-woordjes-tot-wereldliteratuur>.
- Jessen, N. (2016). *Lezen als sociale activiteit. Van leesgezelschap tot online lezerscommunity* (masterscriptie). Nijmegen: Radboud Universiteit. Geraadpleegd via <https://theses.uibn.ru.nl/handle/123456789/1665>.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53, 59-68.
- Mangen, A., & Kuiken, D. (2014). Lost in an iPad: Narrative engagement on paper and tablet. *Scientific Study of Literature*, 4(2), 150-177.
- Mar, R. (2009). Exploring the link between reading fiction and empathy: Ruling out individual differences and examining outcomes. *Communications*, 34, 407-428.
- Mar, R. (2011). The neural bases of social cognition and story comprehension. *Annual Review of Psychology*, 62, 103-134.
- Mar, R. A., Oatley, K., Hirsch, J., Paz, J. dela, & Peterson, J. B. (2006). Bookworms versus nerds: Exposure to fiction versus non-fiction, divergent associations with social ability, and the stimulation of fictional social worlds. *Journal of Research in Personality*, 40, 694-712.
- Mol, S., & Bus, A. (2011). Lezen loont een leven lang: De rol van vrijetijdslezen in de taal- en leesontwikkeling van kinderen en jongeren. *Levende Talen Tijdschrift*, 12(3), 3-15.

- Monitor Jeugd en Media (2017). *Monitor Jeugd en Media 2017*. Zoetermeer: Kennisnet.
- Miranda, T., Williams-Rossi, D., Johnson, K., & McKenzie, N. (2011). Reluctant readers in middle school: Successful engagement with text using the e-reader. *International Journal of Applied Science and Technology*, 1(6), 81-91.
- Mumper, M. L., & Gerrig, R. J. (2017). Leisure reading and social cognition: A meta-analysis. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 11(1), 109-120.
- Naeghel, J. de (2013). *Students' autonomous reading motivation: A study into its correlates and promotion strategies in late elementary classrooms* (dissertatie). Gent: Universiteit Gent.
- National Endowment for the Arts. (2007). *To read or not to read: A question of national consequence*. Washington: National Endowment for the Arts. Geraadpleegd via <https://www.arts.gov/sites/default/files/ToRead.pdf>.
- Nielen, T. M. J. (2016). *Aliteracy: Causes and solutions* (dissertatie). Leiden: Universiteit Leiden.
- Peters, S., & Strien, S. van (2018). *Rapportage boekenbranche meting 46: 2e themameting 2018 – digitaal lezen*. Amstelveen: KVB Boekwerk & GfK. Geraadpleegd via <https://www.kvbboekwerk.nl/app/uploads/2018/01/2017-smb-gfk-meting-42-leesopvoeding.pdf>.
- Petscher, Y. (2010). A meta-analysis of the relationship between student attitudes towards reading and achievement in reading. *Journal of Research in Reading*, 33(4), 335-355.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Toronto: Simon and Schuster.
- Rheingold, H. (1993). *The virtual community: Homesteading on the electronic frontier*. Boston, MA: Addison Wesley.
- Rheingold, H. (2000). *The virtual community: Homesteading on the electronic frontier (rev. ed.)*. Cambridge, NY: MIT Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Schaffner, E., Schiefele, U., & Ulferts, H. (2013). Reading amount as a mediator of the effects of intrinsic and extrinsic reading motivation on reading comprehension. *Reading Research Quarterly*, 48(4), 369-385.
- Schaper, J., Wennekers, A., & Haan, J. de (2019). *Trends in Media: Tijd*. Den Haag: SCP.
- Segers, P. C. J. (2017). *Lezen en digitale media: Een perspectief op onderwijs* (Oratie, 9 maart 2017). Enschede: Universiteit Twente. Geraadpleegd via: <https://www.lezen.nl/sites/default/files/Segersoratielezenendigitalemedia.pdf>.
- Smith, M. W. (1996). Conversations about literature outside classrooms: How adults talk about books in their book clubs. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 40(3), 180-187.
- Steensel, R. van, Sande, N. E. van der, Bramer, W. M., & Arends, L. R. (2016). *Effecten van leesmotivatie-interventies: Uitkomsten van een meta-analyse*. Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Tromp, J. C. (2018). *Creatief schrijven als sociale activiteit* (bachelorscriptie). Utrecht: Universiteit Utrecht. Geraadpleegd via <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/367168>.
- Turner, J., & Paris, S. G. (1995). How literacy tasks influence children's motivation for literacy. *The Reading Teacher*, 48(8), 662-673.

- Tveit, A., & Mangen, A. (2014). A joker in the class: Teenage readers' attitudes and preferences to reading on different devices. *Library & Information Science Research*, 36, 179-184.
- Vansteenkiste, M. (2012). Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren: Toepassingen van de zelfdeterminatietheorie. *Caleidoscoop*, 22(1), 6-15.
- Vansteenkiste, M., & Soenens, B. (2015). *Vitamines voor groei: Ontwikkeling voeden vanuit de Zelf-Determinatie Theorie*. Leuven: Acco.
- Vansteenkiste, M., Verstuyf, J., Soenens, B., & Neyrinck, B. (2010). De complexiteit van beloningen verder belicht vanuit de Zelf-Determinatie Theorie: Worden ze als controlerend of informerend ervaren? *Psychopraktijk*, 2, 22-26.
- Weijden, N. van der (2018). *Online leesplatforms, motivatie om meer te lezen?* (bachelorscriptie). Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Wennekers, A., Huysmans, F., & Haan, J. de (2018). *Lees:tijd. Lezen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd via https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2018/Lees_Tijd.
- Wigfield, A. (1997). Reading motivation: A domain-specific approach to motivation. *Educational Psychologist*, 32(2), 58-68.
- Wigfield, A., Gladstone, J. R., & Turci, L. (2016). Beyond cognition: Reading motivation and reading comprehension. *Child Development Perspectives*, 10(3), 1-6.
- Willms, J. D., & Murray, T. S. (2007). *Gaining and losing literacy skills over the lifecourse*. International Adult Literacy Survey Studies. Ottawa: Statistics Canada. Geraadpleegd via <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.528.6336&rep=rep1&type=pdf>.
- Witte, E., Strien, S. van, & Akkerman, A. (2017). *Rapportage boekenbranche meting 42 - Thema meting: leesopvoeding*. Amstelveen: KVB Boekwerk & GfK. Geraadpleegd via <https://www.kvbboekwerk.nl/app/uploads/2018/01/2017-smb-gfk-meting-42-bijlagen leesopvoeding.pdf>.

Bijlage 1 Overzicht van online platforms per hoofdfunctie

(A. verkoop/toegang tot, B. aanbeveling en C. sociale interactie)

A. Platforms met de hoofdfunctie verkoop/toegang tot

Naam	Website WebApp	App	Omschrijving	Link
Allauthor	X		AllAuthor is in juni 2015 gelanceerd als een platform voor quotes. Nu is het een boekenliefhebbersnetwerk dat lezers met schrijvers verbindt.	www.allauthor.com
Apple books		X	App met boeken, audioboeken voor iPhone, iPad, iPod Touch of Apple Watch, waarbij statistieken per boek worden bijgehouden.	https://apps.apple.com/nl/app/apple-books/id364709193
Best Book Buddies	X	X	Softwareplatform gericht op bibliotheken voor het bijhouden en doorzoekbaar maken van de collectie. Het wordt gratis aangeboden als opensourcetechnologie.	http://bestbookbuddies.com
Bibliotheek.nl	X	X	Toegang tot e-books en luisterboeken, workshops programmeren, informatie, oefenen met lezen, schrijven, rekenen en internetten. Bijbehorende apps, zoals e-books, Luisterbieb, VakantieBieb, etc.	https://www.bibliotheek.nl/
Online bibliotheek	X	X	De online bibliotheek geeft toegang tot e-books en luisterboeken.	https://www.onlinebibliotheek.nl/
BookBub	X		Website die boeken aanbiedt met prijzendeals, inclusief aanbevelingen en updates.	https://www.bookbub.com/
Bol.com	X	X	Mogelijkheid tot het kopen van e-books, e-readers en het lezen van nieuwe titels etc.	https://www.bol.com/nl/
Bol.com Kobo	X	X	Online catalogus/boekenwinkel met e-books, boeken, e-readers, tijdschriften en Kobo-e-readers voor de digitale leeservaring, inclusief catalogus.	https://www.kobo.com/nl/
Kobo plus	X		Mogelijkheid tot het lezen van e-books en gratis toegang tot Kobo-leesApp of e-books via KoboReader zelf.	https://www.kobo.com/nl/nl/pluss
Bookchoice	X	X	Bij lidmaatschap ontvang je acht e-books en audioboeken per maand die voor jou worden geselecteerd om te lezen; beschikbaar op alle apparaten.	https://www.bookchoice.com/nl/
Book Genie	X		Book Genie koopt tweedehands boeken (in bulk) op, komt deze dezelfde dag nog ophalen en verkoopt ze op zijn beurt weer aan een netwerk van dealers.	www.bookgenie.co

Naam	Website WebApp	App	Omschrijving	Link
Bookmate		X	Mobiele app en WebApp die mogelijkheid biedt om boeken te lezen, te beluisteren en erover te discussiëren.	https://nl.bookmate.com/
Bookspot	X	X	Online boekwinkel, daarnaast gericht op cadeauzoekers, leestips, advies en ontmoetingen met auteurs.	https://nl.bookmate.com/
Bookqees	X	X	Digitaal leesplatform voor kinderen tot veertien jaar, met e-books voor op de tablet.	https://www.booqees.nl/
Booxup	X	X	Applicatie waarmee je lokaal geprinte boeken kunt doorverkopen.	www.booxup.com
Ebook.nl	X		Website die zoveel mogelijk Nederlandstalige e-books van alle uitgeverijen en alle auteurs beschikbaar maakt.	https://www.ebook.nl/faq.php
Ebrolis	X		Website voor registratie van lezers en voor distributie van e-books. Na het invullen wat de lezer graag wil lezen, krijgt hij wekelijkse aanbevelingen van gratis of goedkope e-books op winkels als Amazon of de iBookstore of van auteurs die zich hierop hebben aangemeld.	www.ebrolis.com
Epic – books for kids	X	X	Abonnement voor toegang tot bibliotheek met 20 duizend e-books voor kinderen jonger dan twaalf jaar.	https://www.getepic.com/app/sign_in
Ereaders.nl	X		Vergelijkingssite voor e-readers, inclusief forum en een linkje naar de e-books van bol.com.	http://www.ereaders.nl/
Google Play – Books	X	X	Toegang tot allerlei (nieuwste) online e-boeken en luisterboeken (kopen, huren, uploaden).	https://play.google.com/books/uploads
iBooks (iTunes)	X	X	Mogelijkheid tot downloaden en lezen van boeken, luisteren van audioboeken, leestips ontvangen, lijst bijhouden.	https://itunes.apple.com/nl/app/apple-books/id364709193?mt=8
Kindle	X	X	Verkoop en toegang tot Kindle zelf (e-reader) en Kindle-content (e-bookplatform van Amazon.com).	https://www.amazon.nl/b?ie=UTF8&node=7351283031
Leeslounge		X	Toegang tot tweehonderd tijdschriften en vele luisterboeken en stripboeken, voor individu of het hele gezin (maximaal vier gebruikers per gezin).	https://www.leeslounge.nl
Playster		X	Alles-in-één-streamingservice, die ongelimiteerd muziek, films, boeken, audioboeken en spellen aanbiedt onder één abonnementsvorm.	https://www.playster.com/nl/en

Naam	Website WebApp	App	Omschrijving	Link
Scholieren.com	X		Website waarop gebruikers de volgende zaken met elkaar kunnen uitwisselen: boekverslagen, samenvattingen, betogen, recensies, leeslijsten.	https://www.scholieren.com/zoe-ken/*/boeken/populariteit/desc/1/literatuurlijst
Shulph	X	X	Zorgt ervoor dat je fysieke boekenkast synchroniseert met je digitale boekenkast, zonder dat je voor beide het volle pond hoeft te betalen.	https://www.shulph.com/
Storytel	X	X	Digitale abonnementsdienst waarmee je audioboeken kunt luisteren op je telefoon, of e-books kunt downloaden. Mogelijkheid tot luisterboeken van zo'n 100 duizend titels (van bestsellers tot bekroonde boeken).	https://www.storytel.com/nl/nl/
Tom Kabinet	X		Webwinkel waar tweedehands e-books te verkrijgen zijn, om schrijvers een eerlijke beloning te geven voor hun werk.	https://www.tomkabinet.nl/blog/

B.1 Platforms met de hoofdfunctie aanbeveling

Naam	Website WebApp	App	Omschrijving	Link
Adorable books	X		Nederlandse boekenblog met recensies, nieuwtjes en tips. Op deze site recenseren de makers allerlei soorten boeken en films: van young adult tot romans en van literair werk tot chicklit.	https://adorablebooks.nl/
De boekenzoeker	X		Boekenadviesite voor kinderen en jongeren van nul tot achttien jaar met suggesties op maat, mogelijkheid tot het geven van commentaar/reactie op een boek.	https://www.boekenzoeker.org/
Bookarang	X		Bookarang gebruikt kunstmatige intelligentie om met a) de inhoud van het boek en b) de voorkeuren van de lezer als uitgangspunt boekaanbevelingen te kunnen doen. Deze technologie helpt boekretailers en bibliotheken bij het maken van een match tussen boek en lezer, zodat ze gerichte aanbevelingen kunnen doen.	https://www.bookarang.com/
Bookgig	X		Online platform met kalender en geografische zoekfuncties waarmee men boeken-/auteurs-evenementen kan vinden. Gepersonaliseerd profiel + aanbevelingen. Bookgig maakt verbinding tussen lezers en hun favoriete auteurs door evenementen, zoals lezingen, signeersessies, literaire festivals, te boeken/organiseren voor zoveel mogelijk verschillende auteurs en genres (in VK).	http://bookgig.com
Bookriot	X		Bookriot schrijft, maakt filmpjes en podcasts over (audio)boeken, series en aanverwante onderwerpen. Ook een link naar 'shop' mogelijk.	https://bookriot.com/
Bookstr	X	X	App en online platform voor verspreiding van reviewkopieën en verzameling van reviews. Lezers krijgen gratis exemplaren van nieuwe boeken om te reviewen. De auteurs die hun boeken beschikbaar stellen krijgen toegang tot deze reviews.	www.bookstr.com
Goodreads	X	X	Door gelezen titels aan te geven, worden nieuwe boeken aanbevolen. Missie is om mensen een boek te laten vinden, hun favoriete boeken te laten delen en ze een eigen leeslijst bij te laten houden.	https://www.goodreads.com/

Naam	Website WebApp	App	Omschrijving	Link
Hebban	X	X	Reading challenges, e-booksvoordeel, leesclubs, boekenlijst bijhouden, schrijvers en auteursprofiel volgen, boeken beoordelen via recensies, blogs, commentaren.	https://www.hebban.nl/quick-tour
Young Adult (Hebban)	X	X	Reading challenges, e-booksvoordeel, leesclubs, boekenlijst bijhouden, schrijvers en auteursprofiel volgen, boeken beoordelen via recensies, blogs, commentaren.	https://www.hebban.nl/young-adult-boeken-populair
Inkitt	X	X	Inkitt biedt lezers de mogelijkheid om verhalen te ontdekken voordat ze gepubliceerd worden. Auteurs kunnen hun verhaal publiceren op een besloten platform, waarna het door de geregistreerde gebruikers (<i>early adaptors</i>) gelezen wordt. Auteurs kunnen binnen deze beschermde omgeving reviews verzamelen voordat hun werk is gepubliceerd of aan een uitgever is aangeboden.	www.inkitt.com
De Jeugdbibliotheek	X		Geeft boekentips gespecificeerd op leeftijd (nul tot zes, zes tot negen, negen tot twaalf, twaalf tot vijftien, vijftien tot achttien jaar).	https://www.jeugdbibliotheek.nl/
De Leesclub van alles	X		Publiceert/deelt dagelijks recensies over boeken, over zowel fictie als non-fictie. Organiseert daarnaast ook boeklezingen.	https://deleesclubvanalles.nl/
De Leesfabriek	X		Website waar de nieuwste boeken worden genoemd die voor en door jongeren (15-25 jaar) worden gerecenseerd: door te lezen, delen en discussiëren. De Leesfabriek blogt, maakt filmpjes en foto's, praat met schrijvers en zorgt dat jongeren met elkaar praten over boeken. Voor lezers is er de mogelijkheid om blogs/recensies te posten.	http://www.deleesfabriek.nl/
Leeskracht	X		Leeskracht richt zich op leerlingen uit de onderbouw vmbo en het praktijkonderwijs in de leeftijd van twaalf tot vijftien jaar en biedt o.a. een leestips-app voor jongeren waar persoonlijke boekentips uitrollen. Daarnaast ook interactieve lessen rondom boeken, actuele boekenlijst voor leerlingen uit	https://leeskracht.nl/

onderbouw vmbo en een film van zeven minuten met als thema 'Ik vind lezen leuk, daar moet je maar mee dealen'.

Naam	Website WebApp	App	Omschrijving	Link
Lezen voor de Lijst – docenten	X		Titellijsten, achtergrondinformatie over de didactiek, praktijkvoorbeelden voor Duitse, Friese en Nederlandse boektitels - ter aanbeveling voor leerlingen die aansluiten bij hun leesniveau.	https://www.lezenvoordelijst.nl/docenten-informatie/
Lezen voor de lijst – leerlingen	X		Website die leerlingen een boek helpt te kiezen dat past bij hun leesniveau - van brugklas tot eindexamen. Leeslijst voor twaalf tot vijftien jaar en vijftien tot achttien jaar (en informatie voor werkstukken/spreekbeurten).	Jeugdbibliotheek.nl
Literatuurplein	X		Informatie over Nederlandse literatuur, leestips, recensies, tips voor excursies & poëzie, selectie van leesclubs, columns, interviews en podcast over/van auteurs.	https://literatuurplein.nl/poezieoverzicht (onderdeel van de bibliotheek.nl)
De Reactor	X		Biedt in recensies door een vaste groep critici kwaliteitsvolle literaire kritiek voor een publiek dat vaak de gading niet meer vindt in de kolommen van kranten en weekbladen. Richt zich vooral op Nederlandse literatuur. Ongevraagde bijdragen zijn welkom (per mail). Reageren op de recensies is ook mogelijk.	http://www.dereactor.org/
Readr	X	X	Klantenkaart waarmee je boekhandel je aankopen en voorkeuren bijhoudt en je persoonlijk en direct leestips, recensies, evenementen en suggesties kan sturen. Overige opties: eigen verlanglijstjes maken, digitale boekenkast, boeken kopen.	https://www.readr.nl/
Schwob	X	X	Website voor vergeten of onontdekte boeken. Schwob deelt de 'must-reads' uit de twintigste eeuw die niet iedereen kent: vergeten klassiekers, cultboeken en tips van insiders uit alle hoeken van de wereld.	http://www.schwob.nl/
Selfjoy	X	X	Zoekt handmatig boeken uit die een plek in je boekenkast verdienen.	www.shelfjoy.com
StoryBundle	X	X	Geeft tips en lijsten/bundels van onafhankelijke 'indie'-boeken (buiten de gewone gepubliceerde boeken, van auteurs die staan voor creatieve vrijheid	https://storybundle.com/

en zelfpublicatie). Deze zijn een beperkte tijd beschikbaar. Lezers kunnen deze titels/bundel bekijken en zelf bepalen hoeveel zij ervoor willen betalen. Ter bevordering van indie-auteurs/-boeken.

Naam	Website Webapp	App	Omschrijving	Link
Tzum	X		Literaire weblog met recensies, columns, interviews, essays, reportages, gedichten, nieuwsitems (tv en radio), strips, quizvragen en reclame voor eigen uitgegeven werk (door Tzum).	https://www.tzum.info/
Why I love this book	X		Promoot het lezen van boeken d.m.v. video's waarin lezers en (twee video's van) de schrijver hun ervaring met het boek, of andere (positieve) verhalen en persoonlijke boekentips delen. De website deelt minstens vijf video's per week.	http://www.whyllovethisbook.com
Ihavereadthebook	X		Initiatief om kinderen aan het lezen te krijgen en ervaringen met andere kinderen te laten delen, waarbij samenwerking met scholen in India gezocht wordt.	http://ihavereadthebook.com
Catch-Up	X	X	Gratis boekenapp gericht op lezers van kranten als <i>NRC</i> , <i>Volkskrant</i> en <i>The Guardian</i> . Oprichter Harrit A. Kingma ziet een behoefte in het op een snelle en simpele wijze terugvinden van boek- en muziekrecensies op de telefoon.	https://inct.nl/news/6202/catch-up-app-met-boek-en-cd-recensies

B.2 Platforms met de hoofdfunctie aanbeveling – boekrecensies in kranten

Naam	Website Webapp	App	Omschrijving	Link
Athenaeum	X		Recensieoverzicht van boeken in verschillende kranten.	https://www.athenaeum.nl/nieuws/recensieoverzicht/
De Groene Amsterdammer	X	X	Biedt besprekingen van kunst en literatuur met kritiek van gepassioneerde kenners, en zonder sterren o.i.d. De boekbesprekingen worden veelal verzorgd door literaire auteurs met kennis van zaken, zoals redacteurs Marja Pruis en Joost de Vries, en vaste medewerkers als Kees 't Hart, Christiaan Weijts, Piet Gerbrandy, Nina Polak en Niña Weijers.	https://www.groene.nl/
Elsevier	X	X	De redactie van <i>Elsevier Weekblad</i> hoopt via de boekrecensies in het weekblad en op deze pagina enige houvast te bieden.	https://www.elsevierweekblad.nl/dossier/boekrecensies/
HP/De Tijd	X	X	Volgt de actuele ontwikkelingen in de cultuur- en literatuurwereld en deelt boekrecensies en ontwikkelingen op literair gebied (bijv. kinderboeken bij Happy Meal McDonald's).	https://www.hpdetijd.nl/?s=boek
Het Parool – boekrecensies	X		Publiceert in de rubriek Recensies eens in de zoveel tijd boekrecensies.	https://www.parool.nl/alle-nieuws-over-literatuur/
NRC – boeken	X	X	Publiceert wekelijkse boekrecensies, achtergrondartikelen over literaire trends, interviews en ontwikkelingen en actualiteit in de uitgeverwereld.	https://www.nrc.nl/index/boeken/
Nederlandse Boekengids	X		Gids die verder gaat dan journalistiek en opinie met elke week: wat is lezenswaardig die week? Doel van de <i>Nederlandse Boekengids</i> is om de interactie tussen wetenschap, cultuur en kunst te bewaken en te bevorderen, inclusief alle nevenactiviteiten die daartoe bevorderlijk kunnen zijn.	https://www.nederlandseboekengids.com/
Trouw – boekrecensies	X	X	Recensenten van <i>Trouw</i> bespreken pas verschenen fictie, non-fictie, jeugdliteratuur en thrillers.	https://www.trouw.nl/boekrecensies~d5899d40e68b889521e9d6402
De Volkskrant – boekrecensies	X	X	Deelt het (laatste) nieuws met duiding van redacteurs, achtergronden, columns, opinie, wetenschap en recensies van kunst & cultuur.	https://www.volkskrant.nl/dossier/boekenrecensies
Vrij Nederland – Literatuur	X	X	Schrijft artikelen over literatuur; geeft bijvoorbeeld een lijst met de beste boeken van de maand, en de (spannendste/beste) detectives en thrillers.	https://www.vn.nl/thema/literatuur/

C.1 Platforms met de hoofdfunctie sociale interactie – lezen

Naam	Website Webapp	App	Omschrijving	Link
Boekmeter	X		Website met informatie over boeken die momenteel in de winkel liggen. Daarnaast is er een archief van tienduizenden oudere boeken. Na inloggen kan de gebruiker meediscussiëren bij de boeken, de auteurs, of in het forum.	https://www.boekmeter.nl/
Bookstack	X		Netwerk voor lezers om hun eigen boekencollectie te maken en die van andere te volgen.	http://bookstackk.com
The Hawaii Project	X		Digitaal platform waarin via een algoritme boeken worden aanbevolen die vergelijkbaar zijn met de aangegeven lezersvoorkeuren. Bestellen is uitbesteed aan een bestaand kanaal (Amazon), waarbij een verwijzingsvergoeding gedeeld wordt met een goed doel.	https://www.thehawaiiproject.com/
Library Thing	X	X	Mogelijkheid tot categoriseren van films en boeken (vanaf Amazon, Library of Congress en andere bibliotheken), nieuwe boeken vinden, met elkaar praten over boeken (boekbesprekingen), boeken volgen, boeken winnen en gratis stukken toevoegen. Community's aanwezig zoals: <i>Book talk</i> , <i>Pro and Con</i> , <i>Talk about LibraryThing</i> .	https://www.librarything.nl/
Litsy	X	X	App waarop quotes, reviews en kleine passages kunnen worden gedeeld. Ook zit er een gamificatiecomponent die bijhoudt hoeveel je gelezen hebt.	http://litsy.com
Movellas	X	X	Website voor tieners om verhalen en boeken te lezen, te publiceren en te delen. Mogelijkheden voor vinden van mensen, competities, forum of (schrijven) blogs.	https://www.movellas.com/group
Novellic	X	X	Novellic is een verzamelplaats van boekenclubs en verbindt mensen met dezelfde smaak voor boeken. Mensen kunnen zich bij een bestaande groep aansluiten of een nieuwe groep oprichten. Boekverkopers kunnen gegevens verzamelen over wat populair is bij de boekenclubs en kunnen zo op gesegmenteerde wijze hun lezers bereiken.	www.novellic.com
Reddit.com	X	X	Community met mogelijkheid tot chatten, posten, vragen stellen, stemmen en opmerkingen delen in de community's binnen hun interessegebied/boek.	https://www.reddit.com/r/books/booksuggestions
The Pigeonhole	X	X	Biedt deelnemers (in een online community) mogelijkheid tegelijk hetzelfde boek te lezen. Lezers ontvangen korte stukken tekst uit het boek en kunnen favoriete	https://thepigeonhole.com/

passages en gedachtes bewaren of delen met medegebruikers. Keuze uit groot aantal boeken, inclusief informatie en filmpjes/trailers.

Naam	Website Webapp	App	Omschrijving	Link
4chan – literature/ booksu- ggestion	X		Website om te discussiëren over gelezen (non-)fictieboeken, korte verhalen, poëzie en creatief schrijven + aanbevelingen boeken.	http://boards.4channel.org/lit/ https://4chanlit.fandom.com/wiki/Recommended_Reading/sub

C.2 Platforms met de hoofdfunctie sociale interactie – schrijven

Naam	Website Webapp	App	Omschrijving	Link
Boekenspot	X		Platform voor schrijvers met ten minste één gepubliceerd boek. Boekenspot beoordeelt de tekst en verzorgt tekstcorrectie en/of -redactie, opmaak, fotografie, printen of drukken van het boek, sociale media en persberichten schrijven etc.	https://www.boekenspot.nl/wat-doen-we.php
Beemgee	X		Helpt schrijvers die vastzitten bij het schrijven van een plot van hun fictieverhaal bij het structureren van de plot. Dit doen zij met een online softwaretool die verhaalaspecten, karakterontwikkeling, locaties, plot en verhaallijnen analyseert en visualiseert.	https://www.beemgee.com/
Medium	X	X	Online publiceersplatform; lezen en schrijven. Medium bezorgt verhalen, artikelen en ideeën over je favoriete onderwerpen in je homepagina/app of Inbox.	https://medium.com/
Sweek	X	X	Platform dat aanmoedigt om verhalen te delen en verhalen van anderen te ontdekken. Mogelijkheid tot gratis auteurs te volgen en leeservaringen te delen via sociale media. Ook voor ondersteuning van marketing. Nadruk ligt op vervolgverhalen, bijvoorbeeld via notificaties als er een vervolg is op een stuk dat je als lezer gewaardeerd hebt.	https://sweek.com/nl/
Quizlet Stories	X		Zelf verhalen kunnen ontwerpen en via polls de mening van anderen toetsen. Er is ook een gedeelte waar je zelf gedichten kunt ontwerpen.	https://www.quizlet.nl/explore/?s-how=story&order=ldate
Archive of Our Own	X		Mogelijkheid om goed werk te archiveren (zoals fanfiction, fan-arts, fanvideo's), creëren en delen, op de hoogte blijven als er updates zijn, deelnemen aan challenges/wedstrijden.	https://archiveofourown.org/
FanFiction.net	X	X	Fanfiction-archief en forum voor schrijvers en lezers. Mogelijkheden om schrijfwerk te delen onder bestaande topics, of elkaars werk te 'reviewen' en erop te reageren.	https://www.fanfiction.net/community/History-with-Chuck-and-Blair/75423/
Now Novel	X		Now Novel biedt een gestructureerde manier aan om een boek te schrijven, waarbij je een abonnement kunt nemen op persoonlijke begeleiding van een ervaren schrijver.	https://www.nownovel.com/
Schrijverspunt	X		Website waarop schrijvers informatie vinden over het schrijven, met tips en links, manuscriptbegeleiding, ook over uitgeven, promoten en verkopen van eigen werk.	https://www.schrijverspunt.nl/tekst-taal

Naam	Website Webapp	App	Omschrijving	Link
Schrijversweb	X		Online trefpunt voor schrijvers uit Nederland. Mogelijkheid tot publiceren van teksten en laten inspireren door ander werk en op elkaar reageren in een opmerking onder de tekst.	http://www.schrijversweb.nl/
Schrijven Online	X		Website om andere schrijvers feedback op je teksten te laten geven (onder community). Ook mogelijkheid tot deelname aan wedstrijden, andere activiteiten of schrijfcursussen volgen, adviezen ontvangen, oefeningen of boeken/schrijfmagazines kopen.	https://schrijvenonline.org/proeflezen
Wattpad	X	X	Verhalenvertelplatform. Schrijvers kunnen onder verschillende genres een tekst plaatsen en deze met andere delen en daarop feedback en reacties (en 'likes') ontvangen.	https://www.wattpad.com/
Web Tales	X		Schrijverswebsite met schrijfprikkels (inspiratiewoorden), mogelijkheid tot anoniem indienen, boeken delen, meetings, workshops, schrijfopdrachten, feedback geven en ontvangen.	https://www.webtales.org/

Bijlage 2 Model voor de algemene analyse van platforms

<i>[Afbeelding van een deel van de homepage van het platform]</i>	
Algemeen deel – (belangrijkste functie) - (naam platform)	
Naam website	
Link website	
Laatste update (jaartal)	
Oprichtingsjaar (+bron)	
Oprichters/eigenaar	
Financiering website (businessmodel)	
Aantal gebruikers (+bron)	
Prijs/kosten:	
Inloggegevens nodig?	☐ ja, voor alle toegang ☐ ja, voor aanvullende toegang ☐ nee
Doelgroep	☐ kinderen ☐ jongeren ☐ volwassenen ☐ niet gespecificeerd
Taal	
Doel van de website	
Belangrijkste functie (aanvinken)	☐ Verkoop/toegang ☐ Aanbevelingen ☐ Sociale interactie <ul style="list-style-type: none"> ☐ Lezen ☐ Schrijven
Nevenfunctie (aanvinken)	☐ (idem)
Overig	

Bijlage 3 Model voor analyse van platforms in termen van motivatie

Creëren van betrokkenheid: mogelijkheden voor sociale interactie
<p><i>Communicatie met anderen: mogelijkheid tot...</i></p> <ul style="list-style-type: none">
☐ het aanmaken van een individuele profielpagina<ul style="list-style-type: none">
zo ja: ☐ informatie/leesvoorkeuren toevoegen<ul style="list-style-type: none">
☐ andere lezers volgen / vriendschapsverzoek sturen
☐ volgers van andere gebruikers zien
☐ berichten op eigen profielpagina plaatsen
☐ communiceren met medegebruikers<ul style="list-style-type: none">
zo ja: ☐ individueel met medegebruikers chatten
☐ berichten op andermans profielpagina plaatsen
☐ berichten bij andermans verhalen plaatsen
☐ tegelijkertijd samen één boek lezen
☐ online samenwerken aan een schrijfproduct
☐ een community creëren
☐ berichten in groepsforum/community plaatsen
☐ verbinding tussen lezer en het boek<ul style="list-style-type: none">
☐ communiceren / vragen stellen aan (professionele) auteurs, namelijk via:
☐ interacteren met karakters/personages
☐ passages uit boeken markeren / een opmerking bij plaatsen
☐ over passages discussiëren
☐ plaatsen/delen van schrijfproducten en verhalen<ul style="list-style-type: none">
☐ eigen schrijfproducten plaatsen
☐ eigen schrijfproducten elders delen, namelijk
☐ quotes uit verhalen delen
☐ aantal views van eigen geplaatst werk zien
☐ aantal volgers van eigen geplaatst werk zien
☐ aantal reacties (en inhoud) op eigen schrijfwerk zien
☐ toegang tot schrijfwerk (verhalen/blogs/reviews) van medegebruikers<ul style="list-style-type: none">
☐ andermans geschreven werk elders delen, namelijk via
☐ aantal views van andermans schrijfwerk zien
☐ aantal volgers van andermans schrijfwerk zien
☐ aantal reacties op andermans schrijfwerk zien
☐ inhoud van reacties op andermans schrijfwerk zien
<p><i>Communicatie met de website: mogelijkheid tot ...</i></p> <ul style="list-style-type: none">
☐ feedback geven aan de site
☐ chatten met webbeheerders
☐ opmerkingen plaatsen bij specifieke informatie

Aansluiten bij competentie: aanbevelingen

Mogelijkheid voor de gebruiker tot...

- het ontvangen van (schrijf-/lees)tips/advies/aanbevelingen
  - ontvangen van algemeen advies
  - ontvangen van gepersonaliseerd advies
  - vragen naar feedback/advies/tips
  - feedback geven over ongepubliceerd werk
- waarderen van boeken/informatie
  - waarderen vanuit de rol als gebruiker
  - waarderen vanuit een anonieme rol
  - boeken waarderen a.d.h.v. 'likes'
  - boeken waarderen a.d.h.v. sterren
  - boeken markeren als 'favoriet'
  - favoriete/'gelikete' verhalen van medegebruikers zien
  - favoriete/'gelikete' auteurs van medegebruikers zien
  - zelf boeken aanbevelen
- eigen boeken uitlenen en volgen
- een eindproduct opleveren:
  - een leeslijst / persoonlijke catalogus opleveren
  - een boek/verhaal opleveren
  - het publiceren en promoten van eigen werk
  - aangeven inschatting leestijd
  - aangeven inschatting van beoordeling/gevoeligheid eigen product, namelijk

Gevoel van autonomie geven: lezen/toegang

Mogelijkheden voor de gebruiker:

☐ Toegang tot informatie ☐ informatie over de auteur ☐ informatie over het boek. ☐ informatie over (gerelateerde) evenementen ☐ mogelijkheid tot het aanvullen van informatie ☐ Toegang tot boeken/e-books (downloadbaar) ☐ toegang tot gehele boeken ☐ toegang tot een beperkt deel ☐ slechts toegang na betaling ☐ toegang tot audioboeken (downloadbaar) ☐ toegang tot gehele audioboek ☐ toegang tot een beperkt deel ☐ slechts toegang na betaling	☐ toegang tot video's (downloadbaar) ☐ toegang tot gehele video ☐ toegang tot een beperkt deel ☐ slechts toegang na betaling ☐ een verhalen-/boekenselectie ontvangen ☐ op basis van status schrijfproduct ☐ op basis van genre/thema/onderwerp ☐ op basis van leeftijd ☐ op basis van auteur ☐ op basis van barcode ☐ eigen (open) keuze/voorkeur ☐ op basis van benodigde leestijd ☐ aanbevolen door de website/het team

o n d e r z o e k s p u b l i c a t i e

Lezen

STICHTING LEZEN

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

lezen.nl